

KRISTOVA BLÍZKOSŤ

Katolícke obradoslovie pre odborné
školy a súkromnú potrebu.

Napísal :

VILIAM TOWER

Podľa II. vydania pôvodiny poslovenčil :

IGNÁC OBROKTA

Nakladom Urbánke a spol., Trnava.

NmH obstat.

Mons. Michael Tarek, censor.

Nr. 4883/1940.

Imprimatur.

Tyrnaviae, die 28 Iunii 1940.

Dr. Ambrosius Lazík,
vicarius generalis.

OBRADOSLOVIE.

1. OBRADY.

1. Prečo uctievame Boha aj zovnútorne?

Lebo tak to žiada Boh a naša ľudská prirodzenosť.

Pri bohoslužbách nariadené vonkajšie prejavy menujeme o b r a d m i. Desať Božích prikázaní a ostatné príkazy Božie sú zväčša len všeobecného obsahu, ako napr. príkaz: »Cti otca svojho i matku svoju«; splnenie týchto príkazov, spôsob a podrobnosti splnenia, Pán sveril rozhodnutiu predstavených a na naše svedomie. Pán len ohľadom bohoslužieb nariadil aj tie najmenšie podrobnosti, podobu, rozmery, látku, akosť, spôsob obety atď.

A v Novom zákone Pán Ježiš peši konal dlhú cestu, aby sa mohol zúčastniť na bohoslužbách v chráme. Jeho svätá tichosť len jeden jediný raz sa zmenila vo svätý hnev, keď totiž videl, že d o m B o ž í Židia zneužívajú na kupectvo.

Človek pozostáva z duše a tela a v oslavovaní Boha tieto obe chcú mať svoj podiel. (Ústna modlitba, sopnutie rúk, pokľaknutie atď.)

Odkedy človek žije na zemi, vždy podľa obradov uctieval Boha a klaňal sa mu. Prirodzenosť našej duše žiada, aby sme svoje vnútorné pocity aj vonkajšími znakmi prejavili.

Aj každodenný život preplnený je obradnými úkonmi; napr. pravidlá zdvorilosti, podanie ruky, pozdravenie, zdvihnutie klobúka, úklony, rozličné blahoželanía, sviatočné šaty, uvedenie vyšších úradníkov do ich úradu, odhalenie pomníkov atď.

Už aj našu prirodzenosť Boh utvoril tak, že naša radosť prejaví sa v smiechu, zármutok v plači, zahanbenie v červenaní sa, materinská láska v objímaní, laskaní a bozkávaní dieťaťa.

Ú r a d n é o b r a d y Cirkvi sv. spoločným, latinským menom menujeme *liturgiou*.

Základy liturgie ustanovil Pán Ježiš, a Cirkev, vedená Duchom svätým, tieto dopĺňa.

2. OMŠA SVÄTÁ.

2. Ktorá bohoslužba Cirkvi sv. je najdokonalejšia?

Obeta omše svätej (krátko omša svätá).

Ludová reč o b e t o u menuje to, keď niekto z lásky alebo z úcty k inému zriekne sa niečoho, čo by ináčej sám potreboval. Tak keď matka bdie nad lôžkom svojho chorého dieťaťa a zriekne sa nočného odpočinku, alebo keď vojak na bojisku zriekne sa domova, životného bezpečia alebo života. Ale obeta v skutočnosti patrí len Bohu, nášmu najvyššiemu Pánovi.

Ludia v každom čase a všade obetovali Bohu, aby ho tak za svojho najvyššieho Pána vyznávali, aby sa mu poďakovali za jeho dobrodenia, aby ho prosili o jeho milosti, alebo aby ho usmieriili pre svoje hriechy.

Ludia namiesto svojho života obetovali inú živú bytosť, alebo niečo také, čo je potrebné k udržiavaní života (úrodu alebo zviera). Tak to robili aj Židia v Starom zákone.

Starozákonné obete však nesmierne prevyšuje svojou hodnotou a účinkom **d o k o n a l á o b e t a N o v é h o z á k o n a**, ači obeta kríža Pána Ježiša. Lebo Ježiš na kríži neobetoval namiesto seba inú živú bytosť, alebo vec, ale svoj vlastný najsvätejší život. Prirodzenou nutnosťou lásky je, že dať chce tomu, koho miluje. A najvyšším stupňom lásky je, keď sa niekto sám seba dá. Obete Starého zákona obetovaním obety kríža prestaly.

Obetu kríža Pán Ježiš obnovuje a ustavične opakuje v obeti omše svätej.

Za svetovej vojny istý vojenský duchovný (stotník) s povolením patričnej vrchnosti na niekoľko mesiacov dobrovoľne vstúpil do jedného pluku ako obyčajný vojak, aby lepšie mohol poznať všetky duševné i telesné potreby vojska a aby mu takto lepšie mohol byť na pomoci. V pluku ho nepoznali, zachádzali s ním ako s obyčajným vojakom, tie najnižšie práce mu dali konať a pritom veľa nádvok i posmechu musel zniesť.

Tak robí aj Pán Ježiš v omši svätej, keď s **o b e t n ý m ú m y s l o m** z lásky k nám, dobrovoľne vezme na seba skromnú podobu chleba a vína a v tejto svojej hodnosti, ako keby sa zriekol svojej božskej výsosti, vystaví sa ľubovôli ľu-

dí, ktorí práve tak nehatene môžu s ním zaobchádzať a zneuctiť ho, ako to urobili Židia na Kalvárii.

Medzi obetou kríža a obetou sv. omše teda niet podstatného rozdielu, lebo v oboch sa Pán Ježiš sám seba obetoval, vlastne obetuje.

Medzi týmito dvoma obetami sú len nepodstatné rozdiely. Tak napr. Ježiš na kríži trpel a umrel, kým v omši sv. sa bez utrpenia a bez smrti obetuje. Obeta kríža konala sa len raz, kým omša sv. (vyimúc Veľký piatok) koná sa každý deň.

3. Kto obetoval omšu svätú po prvý raz?

Pán Ježiš pri poslednej večeri.

Ježiš ďalšie obetovanie omše sv. sveril na apoštolov. Dal im na to moc aj rozkaz týmito slovami: »Toto čiňte na moje pamiatku.«

Moc obetovania omše sv. s apoštolov prešla na biskupov a na kňazov.

Pán Ježiš obetu omše sv. neustanovil preto, aby nás ňou znovu vykúpil, ale aby sme mohli požívať ovocie jeho vykúpenia. Pán Ježiš na kríži získal k nášmu spaseniu potrebné milosti a vo sv. omši tieto rozdáva. Obetu kríža môžeme prirovnať k večnému prameňu, z ktorého každou jednou omšou sv. môžeme čerpať živú vodu milosti.

Z povedaných mimovoľne vysvitá nevysloviteľná cena obetovania a počúvania omše sv. Preto omšu sv. nič nemôže nahradiť. Ani spev, ani kázeň, ani Žalmy, ani popoludňajšia pobožnosť.

Časť ovocia omše sv. požíva obetujúci a prítomní veriaci, druhú časť zasa tí, za ktorých kňaz omšu sv. obetuje. Omšu sv. možno obetovať za živých i mŕtvych.

4. Ktoré sú hlavné časti omše sv.?

a) obetovanie; b) premenenie a c) prijímanie.

Tieto tri časti preto menujeme hlavnými časťami omše sv., lebo prvá omša sv., ktorú Pán Ježiš obetoval pri poslednej večeri, tiež pozostávala z týchto troch častí.

Ak si v nedeľu a vo sviatok prítomný na troch hlavných častiach omše sv., platne poslúchaš omšu sv. Ak z týchto troch hlavných častí niektorú bez vážnej príčiny, úmyselne vymeškáš, spáchaš smrteľný hriech. Ak si však na všetkých troch hlavných častiach prítomný a vymeškáš len tie čiastky omše sv., ktoré predchádzajú hlavné časti, alebo ktoré za nimi nasledujú, spáchaš všedný hriech.

5. Ako menujeme časť omše sv. pred obetovaním?

Úvodom (vchodom) do omše sv.

K úvodu omše sv. patria:

a) **Stupňová modlitba.** Kňaz totižto na znak svojej nehodnosti pred schodkami oltára odrieka modlitbu a bijúc sa v prsá, ľutuje svoje hriechy.

b) »Kyrie eleison.« Kňaz vystúpi k oltáru a znovu prosí Sv. Trojicu o sľutovanie. S miništrantom zamieňavo tri razy volá k Otcovi: »Ky-



Stupňová modlitba.

rie eleison« — »Pane, zmiluj sa nado mnou!«, tri razy k Synovi: »Christe eleison« — »Kriste, zmiluj sa!« a tri razy k Duchu sv.: »Kyrie eleison!«

Aj ty sa modli z hĺbky svojej duše: »Otec, Syn a Duch svätý, zmiluj sa nado mnou, odpusť mi hriechy!«

c) »Gloria.« Keď už kňaz v stupňovej modlitbe a v Kyrie prosil o zmilovanie, to ako by sa nebesá znovu otvorily tak, ako kedysi na vianočnú noc, aby sme znovu počuli anjelskú pieseň, oznamujúcu Spasiteľovu blízkosť: »Gloria in excelsis Deo!« — »Sláva Bohu na výsosti!«

Pri Glórii aj ty chváľ Pána; teš sa, že vypočuje tvoju prosbu, že ti odpustí tvoje hriechy a že ti určil večnú slávu, len vytrvaj s dobrou vôľou pri ňom.

d) »Dominus vobiscum.« Kňaz obráti sa k veriacim a týmito slovami ich pozdravuje: »Dominus vobiscum« — »Pán s vami!« Odpoveď je: »Et cum spiritu tuo« — »Aj s tvojou dušou.« Dominus vobiscum v omši sv. vyskytuje sa osem ráz. Toto vzájomné, opakujúce sa pozdravenie v duševnú jednotu spája obetujúceho s veriacimi. Veď omša sv. nie je súkromnou pobožnosťou kňazovou, ona patrí celej cirkevnej obci a celej Cirkvi sv.; jej účinky rozplývajú sa na celý okrsok zeme, dôjdu k nebesám, dôjdu k očistcu. Vzbud' v sebe túžbu, aby Pán vždy bol s tebou, totižto, aby si neprestajne mohol ostať v stave posväcujúcej milosti, aby si nikdy nespáchal väčší hriech.

e) »Prosa« (Oratio). Po pozdravení kňaz ide na pravú stranu oltára (hľadiac s miesta veriacich) a tam s rozprestretými rukami pomodlí sa patričnú, na ten deň predpísanú (jednu alebo viac) »prosbu«, začínajúc týmto slovom: »Oremus« (Modlime sa) a zakončuje obyčajne slovami: »Per

omnia saecula saeculorum« (Na veky vekov). — V prosbe i ty pros pre seba všetky milosti, ktoré sú ti najviacej potrebné. Pritom modli sa aj za iných, ako aj za drahú vlasť.



Epištola.

f) »Epištola.« Po prosbe prečíta kňaz (tiež na pravej strane oltára) z Písma sv. na ten deň vyznačenú časť (obyčajne z listov apoštolov). To-

to slovo Božie je pre nás úlohou, na pomenutím, ktoré preto v mene ľudu miništrant aj poďakuje. (»Deo gratias« — »Vďaka Bohu.«) Za



Evanjellum.

epištoly rozjímaj nad tým, akým dobrým skutkom by si sa mohol Pánu Ježišovi dnes zavďačiť.

V omši sv. väčšinou modliac sa síce, ale my hovoríme s Pánom Bohom, v epištole a evan-

jeliu však Pán hovorí k nám, ktorý jedine môže viesť svet k pravde a blaženosti.

g) »Evanjeliu m.« Po skončení epištoly kňaz s pravej strany oltára prejde na ľavú stranu a tam z niektorého zo štyroch evanjelií prečíta na ten deň pripadajúcu čiastku. (Pán Ježiš evanjelium, »blahozvesť«, v prvom rade hlásal Židom, ale títo ho neprijali. Preto evanjelium prevzalo pohanstvo. To znázorňuje prenesenie omšovej knihy so strany epištoly na stranu evanjelia.)

Evanjeliu je Kristovo učenie. Preto z úcty a na znak toho, že sväté pravdy ochotne prijímame, vypočujeme ho po stojačky. Na začiatku evanjelia na čele, ústach a na srdci poznamenáme sa takzvaným malým krížom, prosiac Pána, aby sme jeho učenie rozumom pochopili, ústami smele vyznávali a v srdci zachovali. Na mnohých miestach ešte i dnes, podľa zvyku zo starých čias, po evanjeliu nasleduje kázeň.

h) »Credo« (Verím). Za dávnych čias katechumeni (tí, čo sa chceli stať kresťanmi, ale ešte neboli pokrstení) len po evanjeliu, vlastne len do zakončenia kázne mohli ostať na omši sv. Po kázni museli odísť, lebo po nej len pokrstení, »veriaci«, mohli byť prítomní na omši sv.

Na znak toho, že teraz už len ochotní vyznávači a verní nasledovníci evanjelia sú prítomní, veriaci pomodlili sa katolícke vyznanie viery, Verím (latinsky »Credo«), po skončení ktorého sa prežehnali. Pri Crede aj ty sa pomodli Verím. Credo z niektorej omše sv. vystane.

Po vyznaní viery začína sa vlastná omša sv., s jej prvou hlavnou čiastkou, s obetovaním.

6. Čo sa deje pri obetovaní?

Kňaz dvíha chlieb a víno na obetu.



Obetovanie.

Inými slovami kňaz pripraví a v sprievode modlitby požehná chlieb a víno na obetu. »Ježiš, vezmúc chlieb, požehnal ho..., podobne aj kalich.«

Kňaz v omši sv. obetuje tenučkú oblátku, takzvanú hostiu.

Začiatok obetovania poznáme podľa toho, že kňaz odkryje kalich a miništrant prinesie víno a vodu.

Umývanie rúk. Dávnejšie k omši sv. potrebný chlieb, víno, tymián a almužnú pre chudobných prinášali sami veriaci a odovzdali kňazovi, pričom si tento ruky ušpinil. Preto si po obetovaní ruky umyl. Odtiaľto ostal zvyk, že kňaz po obetovaní podnes si umýva ruky.

Pekným pozostatkom obetného zvyku veriacich je dávanie milodarov do zvončeka a niekde aj »ofera«. Keď teda veriaci pri obetovaní do zvončeka dávajú milodary, svojimi darmi a dobrým úmyslom prispievajú vlastne k obetovaniu omše sv.

Prefácia ači »predchádzajúci chválospev«. Sv. Lukáš evanjelista píše, že Pán Ježiš pri poslednej večeri, vezmúc do rúk chlieb, vďaka vzdával a lámal ho. (22, 19.) Aj v Cirkvi sv. už pred premenením zaznie vďaka a radosť v takzvanej prefácii, ktorú kňaz končí slovami: »Sanctus, sanctus, sanctus...«

Celá osnova Sanctus-u po slovensky znie: »Svätý, svätý, svätý Pán Boh zástupov!... Požehnaný, kto prichádza v mene Pánovom. Hosanna na výsostiach!« Poslednými slovami pozdravoval ľud Pána, keď slávnostne vnišiel do Jeruzalema. Preto veľmi priliehajú sem tieto slová, keď Pán pod spôsobom chleba a vína pripravuje sa síť na oltár, a my túžobne očakávame jeho príchod.

Pri Sanctus-e miništrant cengá, aby veriacich upozornil na blízkosť premenenia.

Pri obetovaní aj ty sa obetuj dobrému Pánu Bohu; obetuj mu všetky svoje myšlienky, slová a skutky. Aj zvlášť vzbud' v sebe nejaký dobrý úmysel, ktorý môžeš priložiť »k nepoškvrneným obetným darom«.

Za predchádzajúceho chválospevu aj ty vzdávaj Pánovi chválu, že môžeš byť prítomný na jeho najvznešenejšej obeti (ba pri sv. prijímaní aj sám môžeš prijať jeho sv. telo a sv. krv). A pri Sanctus-e, ako hriešnik, pre svoju nehodnosť, pokor sa pred Svätým svätých.

Kňaz ešte raz — naposledy — požehná chlieb a víno; miništrant znovu cengá a oznamuje: hľa, priblížilo sa premenenie, slávna, zázračná chvíľka Pánovho príchodu, pripravme sa naň. A skutočne: každý kľáka, spev a hudba zatíchnu, organ onemie a premenenie uskutoční sa v plnej tichosti.



Omšový kalich.

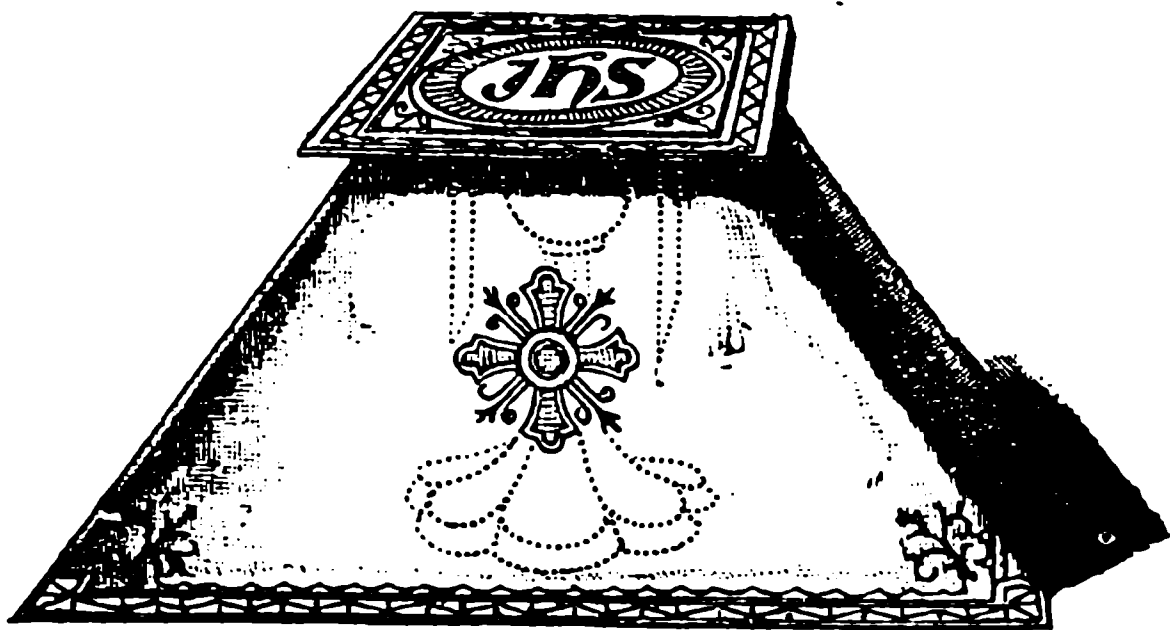
7. Čo sa deje pri premenení?

Kňaz premení chlieb a víno na sv. telo a na sv. krv Krista Pána.

Omšu sv. obetujúci kňaz zastupuje Krista Pána. Preto chlieb a víno tak premení na sv. telo a sv. krv Kristovu, ako to Pán Ježiš sám urobil pri poslednej večeri, a nariadil, aby to činili na jeho pamiatku.

Kňaz najprv nad chlebom zopakuje slová Pánove: »Toto je moje telo«, potom pokľakne a klaňnia sa prítomnému už Spasiteľovi, Kráľovi-kráľov; vstane a pozdvihne Pána, aby ho všetci videli a mohli sa mu klaňať. (Odtiaľto je pomenovanie »Pozdvihovanie«.)

Podobne robí aj s vínom, ktoré tiež slovami Pána premení na sv. krv Pánovu.



Omšový kalich zakrytý.

Tichosť klaňania poruší len zvonček, ktorý každého upomína na veľkú udalosť na oltári.

Pri pozdvíhovaní kľakni si na obe kolená. Keď kňaz pokľakne, skloň hlavu, pri pozdvíhnutí sv. tela a sv. krvi však pohliadni na Hostiu a na kalich a pri novšom kňazovom pokľaknutí znovu skloň hlavu. Toto je najsprávnejšie držanie, ktoré zodpovie Pánovmu úmyslu (Luk. 18, 13), zvyku

Cirkvi a žiadosti sv. Otca (Pius X. 18. mája a 12. júna 1907).

Vo svätých chvíľach pozdvihovania po príklade kňazovom aj ty nemým holdom klaňaj sa Pánovi, alebo môžeš túto drahú príležitosť využiť na prednesenie najdôležitejších, svätých žiadostí svojej duše.

Pater noster ači Otče náš. Ako prípravu na tretiu hlavnú časť omše sv., na prijímanie, kňaz pomodlí sa Otče náš («Pater noster») a potom zopakuje pokorné slová kafarnaumského stotníka: »Domine, non sum dignus« — »Pane, nie som hodný, aby si vošiel pod strechu srdca môjho,



Oltárny zvonček.

ale povedz len slovom a uzdravená bude duša moja.« Pri týchto slovách miništrant (u nás) cengá, aby tým prijímajúcich zavolať k oltáru, ostatných však aby aspoň k duševnému prijímaniu povzbudil.

8. Čo sa deje pri sv. prijímaní?

Kňaz prijme sv. telo a sv. krv P. Ježiša.

Sv. prijímanie je obetným zakončením omše sv. Žiadosťou Cirkvi je, aby v omši sv. prijímal nielen kňaz, ale aj veriaci. Prijímať možno však aj na začiatku a na konci omše sv., alebo aj mimo omše sv.

Na mnohých miestach zvykom je, že miništrant prijímajúcim pod bradu podkladá podložku (takzv. palu), alebo veriaci sami si ju podávajú ďalej. To



Premenenie (Pozdvihovanie).

je preto, aby sa zamedzilo prípadnému spadnutiu sv. Hostie na zem. Keď takejto podložky niet, môžeme namiesto nej použiť šatôčku alebo modlitbovú knižku.

Po sv. prijímaní nasleduje (jedna alebo niekoľko) vďakyvzdávajúca »prosba«. Za tejto; ak si prijímal, pomodli sa svoje modlitby po sv. prijímaní.



Prijímanie.

Potom kňaz zakončenie omše sv. oznámi veriacim týmito starodávnymi slovami: »Ite, missa est«. (Choďte, omša sv. je skončená.) V pôstnych

a kajúcich dňoch však kňaz takto zakončí omšu sv.: »Benedicamus Domino« — »Dobrorečme Pánovi!«, a pri omši sv. za zomrelých takto: »Re-



Požehnanie.

quiscant in pace« — »Nech odpočívajú v pokoji!« Dávnejšie totižto v pôstne dni po sv. omši nasledovali kňazské hodinky a pri omši sv. za zomrelých výkrop (pohreb) zomrelého.

Požehnanie a evanjelium.

Po oznámení skončenia omše sv. kňaz ešte požehná veriacich (v omši sv. za zomrelých toto požehnanie vystane) a na ľavej strane oltára prečíta takzvané posledné evanjelium.

Po tichej omši sv. kňaz pomodlí sa 3 Zdravas a 3 iné modlitby, toto však už nepatrí k vlastnej omši sv.

Kňaz omšu sv. alebo len číta, alebo jednotlivé jej časti spieva. Táto posledná je takzvaná veľká, alebo spievaná omša sv. Veľkú omšu sv. kňaz koná alebo sám, alebo za pomoci kňazskej asistencie.

Primiciantovu omšu sv. menujeme prvou omšou sv. (primície). Pri 25. výročí kňazovej vysviacky slúženú omšu sv. menujeme jeho striebornou, pri 50. výročí zlatou, pri 60. výročí diamantovou, pri 65. železnou a pri 70. výročí oceľovou omšou sv.

9. Ako sa máš chovať pri omši sv.?

Dôstojne a pobožne. Obe evanjeliá vypočujem po stojačky a aspoň pri pozdvíhovaní, prijímaní a požehnaní si kľaknem.

Pokľaknutie, ako každý iný obradný prejav Cirkvi, má hlboký význam. Kto si kľakne, ten sníži svoju postavu a tým vyjadrí, že drží sa za menej a za nižšieho, ako ten, pred ktorým si kľaká.

(Viď »Kostolné pravidlá slušnosti« v »Dodatku« tejto knižočky na str. 75.)

10. *Koho zastupuje miništrant?*

Lud.

Cirkev sv. žiada, aby sa veriaci zapojili do omše sv. a takto aby zastupovali ako by úlohu miništranta. »Nemodlite sa len pri omši sv., ale modlite sa aj omšu sv.« (Pius X.) K tomuto potrebné je poznať podrobnejšiu osnovu a časti omše sv. Na tento cieľ odporúčam slovenský preklad omšovej knihy (misál) od Dr. Jaloveckého. (Dostať v každom kat. kníhkupectve. Poznámka prekl.)

3. SVIATOSTI.

11. *Čo sú sviatosti?*

Kristom Pánom ustálené znaky, ktorými dostaneme milosť.

12. *Koľko sviatosti je?*

Sedem, a to: Krst, birmovanie, Sviatosť Oltárna, sviatosť pokánia, sväté pomazanie, posvätenie kňazstva a stav manželský.

Okrem krstu a sviatosti pokánia ostatné sviatosti môžeme prijať len vtedy hodne, keď na svojej duši nemáme smrteľný (ťažký) hriech.

Sviatosť krstu, birmovania a posvätenia kňazstva platne len raz možno prijať.

K R S T.

13. V prípade potreby ako krstiš?

Na hlavu pokrstenca lejem vodu a pri tom hovorím tieto slová: »Ja Ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha svätého.«

K a ž d ý môže platne krstiť, ale okrem prípadov nevyhnutnej potreby jednako len kňaz môže krstiť, lebo tento celkom iste, podľa predpisu, teda platne krstí.

Kňaz pri vysluhovaní sviatosti krstu odrieka modlitby a koná rozličné obrady, ktoré majú hlboký význam. (Např. použitie svätenej soli, oleja, horiacej sviece atď.) Cirkev sv. dáva týmto sviatosti krstu zodpovedný rámec a jej dôstojnosť lepšie vyzdvihne. Ale tieto obrady nepatria k podstate krstu a preto v prípade nebezpečenstva smrti môžu vystať. (»Núdzový krst.«) Keď nebezpečenstvo pominie, vystalé obrady kňaz doplní.

14. Akú milosť si dostal pri sviatosti krstu?

Dostal som (po prvý raz) posväcujúcu milosť.

Z toho, že dostal som posväcujúcu milosť, už samo od seba plynie, že očistil som sa od dedičného hriechu. Stal som sa dieťaťom Božím a dedičom kráľovstva nebeského. (Kto sa v dospelom

veku dá pokrstiť, ten oslobodí sa aj od osobných hriechov.) Krst je bránou do Cirkvi sv. a k ostatným sviatostiam. Pred krstom inú sviatosť platne nemôžeme prijať.

Dôležitou povinnosťou rodičov je, aby svoje novonarodené dieťa čím skôr dali pokrstiť.

Za krstných rodičov požiadajme len statočných, veriacich katolíkov. Manželia len vtedy môžu byť krstnými rodičmi, keď títo svoje manželstvo uzavreli v katolíckom kostole. Krstní rodičia totižto sú ako by zárukou, že pokrstencovi dostane sa katolíckej výchovy.

BIRMOVANIE.

15. Prečo prijmeš (prijal si) sviatosť birmovania?

Aby ma Duch svätý posilnil vo viere.

Prvé birmovanie bolo na Turíce, keď Duch sv. v podobe ohnivých jazykov sostúpil na apoštolov a posilnil ich na apoštolskú prácu. My posilníme sa vo svojej viere v prvom rade preto, aby sme ju smelo vyznali a podľa nej žili. Birmovanie rozmnožuje v nás posväcujúcu milosť a nezmazateľné znamenie nechá na našej duši.

Účinky birmovania výborne znázorňuje balzamový olej. Olejom mažeme vozy, bicykle, rušne, šijacie stroje, aby ľahšie išly. »Životom mláťačky je olej«, čiže olej jej dá silu k pohonu a k nerušenému chodu. Takto posilní, rozohní a uľahčí

birmovanie zápas duše za Krista. Olej na papieri zanechá neodstrániteľnú stopu, birmovanie v našej duši. Balzam ochráni mŕtve telo od rozkladu, birmovanie ochráni našu dušu od náboženskej spustlosti. Lhké udretie po líci nahrádza starodávny bozk pokoja, ale upozorňuje nás aj na to, aby sme za svoju katolícku vieru vždy boli ochotní znášať údery. V krste staneme sa dieťkami Božími a v birmovaní staneme sa Kristovými bojovníkmi.

16. Kto môže prijať sviatosť birmovania?

Kto je ešte nie obirmovaný a je v stave posväcujúcej milosti.

Kto chce prijať sviatosť birmovania, ten nech túto svoju žiadosť včas oznámi svojmu farárovi alebo katechétovi, aby sa mu dostalo o birmovaní poučenia a aby o tom dostal potvrdenie (»birmovnú cedulku«).

Pravidelne len biskup môže birmovať. Kňaz len vtedy, keď má na to povolenie od Sv. Otca. (Grécko-kat. kňazi.)

Pri birmovaní birmujúci svoju ruku kladie na hlavu birmovancovu a balzamovým olejom (»chrizmou«) pomaže mu čelo, pri čom hovorí slová modlitby.

K birmovaniu zvykom je voliť si birmovných rodičov. Birmovný rodič nech je obirmovaný, veriaci katolík. Menželia len vtedy môžu byť birmovnými rodičmi, ak svoje manželstvo uzavreli v katolíckom kostole.

SVIATOSŤ OLTÁRNA.

17. Kto je prítomný vo Sviatosti Oltárnej?

Ježiš Kristus pod spôsobom chleba a vína.

Pán Ježiš Sviatosť Oltárnu ustanovil pri poslednej večeri v súvislosti s omšou sv. Do svojich rúk vzal chlieb, požehnal ho, lámal a s týmito slovami dával svojim učeníkom: »Vezmite a jedzte, toto je moje telo.« Potom vzal kalich s vínom, víno požehnal a s týmito slovami dal svojim učeníkom: »Pite z tohto všetci, toto je moja krv. Toto čiňte na moju pamiatku.«

Kristus týmito slovami: »Toto je moje telo, toto je moja krv«, chlieb a víno premenil na svoje sväté telo a na svoju svätú krv.

Sviatosť Oltárnu gréckym slovom menujeme Eucharistiou (napr. eucharistický sprievod, kongres atď.).

Pod spôsobmi Sviatosti Oltárnej rozumieme vonkajšie znaky, ako farbu, podobu, chuť, váhu, skazitelnosť atď.

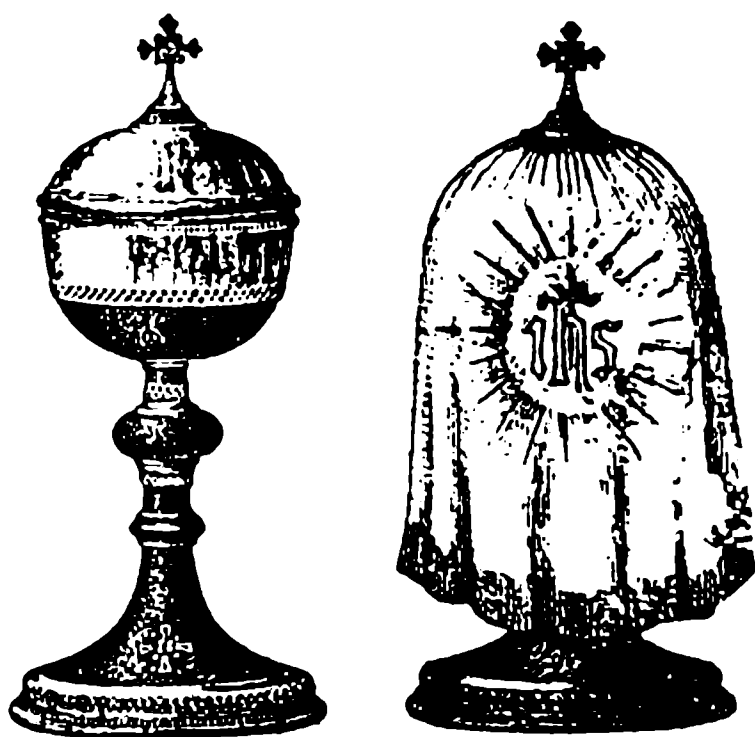
18. Kde prebýva Sviatosť Oltárna?

Na našich oltároch vo svätostánku.

Svätostánok latinsky menuje sa tabernaculum (č. tabernákulum).

19. V akých posvätných nádobách uchováme Sviatosť Oltárnu?

V cibórium a v monštrancii.



Cibórium.

Cibórium zakrytý.

20. Po čom poznáš, v ktorom oltári je Sviatosť Oltárna?

Pred svätostánkom patričného oltára svieti večná lampa.

»Svetlo sveta« označené je večnou lampou, ktorá musí svietiť vo dne v noci, aby nám pripamätávala Pánov sľub: »Ja som s vami každý deň až do konca sveta.«

21. Ako pozdravíš Sviatosť Oltárnu v kostole?

Pokľaknutím.



Monštrancia.

Keď vkročíš do kostola, v ktorom je Sviatosť Oltárna, pozdrav Pána Ježiša pokľaknutím; tak

isto aj vtedy, keď odchádzaš z kostola. Keď sa stretnieš s kňazom, ktorý nesie Sviatosť Oltárnu k chorému, pred Pánom Ježišom vo Sviatosti pokľakni. — Vojaci pozdravujú tak, že stoja »v pozore«, obrátení k Sviatosti.

Pred kostolom zdvihni klobúk. Vojak po vojensky, ženy prežehnaním sa alebo sklonením hlavy vzdávajú Pánu Ježišovi, Kráľovi kráľov, patričnú česť.

22. Koľko ráz máš pristúpiť k sv. prijímaniu?

Ročne aspoň raz, v čase veľkonočnom; ale dobre je, keď čím častejšie prijímam.

V nebezpečenstve smrti tiež si povinný prijímať, ak môžeš (napr. pred nebezpečnou operáciou, vojak pred bitkou atď.).

Čas veľkonočného sv. prijímania u nás začína sa pravidelne prvou nedeľou pôstnou a končí Trojičnou nedeľou (prvá nedeľa po Turíciach).



Večná lampa.

SVIATOSŤ POKÁNIA.

23. V ktorej sviatosti odpusti Boh (po krste spáchané) hriechy?

Vo sviatosti pokánia.

Kristus Pán sviatosť pokánia ustanovil v deň svojho zmŕtvychvstania, keď dýchol na apoštolov a povedal: »Prijmite Ducha sv. Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú,«

Sviatosť pokánia sotrie tvoje hriechy a obnoví posväcujúcu milosť alebo ju rozmnoží v tebe, ak máš len všedný hriech na duši. So sotretím smrteľných hriechov spojené je aj oslobodenie sa od večného zatratenia.

Celá príroda hlása sviatosť pokánia. Čo je plač? Vyspovedaná bolesť. Čo je smiech? Vyznaná radosť? Čo je zapýrenie? Záchvev vyspovedaného svedomia. Spoveď je prirodzeným pudom svedomia. Veľkí hriešnici neraz po dlhých rokoch dobrovoľne sa hlásia pri súde, aby svojím vyznaním uľahčili na svojej duši.

Boh už aj od našich prarodičov žiadal priznanie, vyznanie hriechu. (Mojž. I., 9-13.) Mojžišovský zákon predpisoval, že podľa hriechov kto a akú obeť má priniesť. Keďže však obeť len kňaz mohol obetovať, tento z akosti obete mohol súčasne aj na druh hriechu usudzovať. Tak Pán aj v Starom zákone žiadal nejaký spôsob vyznania hriechov pred kňazom.

Kristus Pán teda na základe ľudskej prirodze-

nosti a dejín Starého zákona ustanovil s v i a t o s ť pokánia.

Od tých čias už milióny a milióny ľudí sa očistilo, kajalo a polepšilo v spovednici. Sú vášne, proti ktorým všetky napomínania, hrozby a tresty sú bezúspešné. Dušu len Kristova milosť zmení, pozdvihne a zošľachtí. Ináčej, ak sa dobre spovedáš, sám na sebe môžeš zbadáť a spoznať veľkú požehnanosť, milosť a útechu sviatosti pokánia.

Ak by si spáchal smrteľný hriech, Boží zákon viaže ťa k vykonaniu spovedi alebo aspoň k vzбудeniu dôkonalnej ľútosti s úmyslom vyspovedať sa.

24. Ako prijmeš sviatosť pokánia?

- a) spytujem svoje svedomie;
- b) *svoje hriechy oľutujem;*
- c) sľúbim, že sa polepším;
- d) vyspovedám sa, a
- e) vykonám uloženú mi pokutu.

Ľ ú t o s ť je najhlavnejšou čiastkou sviatosti pokánia, lebo bez ľútosti niet odpustenia. Svoje smrteľné hriechy bezpodmienečne musíš oľutovať, ale radné je oľutovať aj všedné hriechy.

Najlepšie je, keď svoje hriechy hneď pri spytovaní svedomia alebo hneď za ním oľutuješ, ale rozhodne ešte pred rozhrešením, lebo bez ľútosti rozhrešenie nielenže je neplatné, ale bolo by aj svätokrádežou.

25. S akou ľútosťou môžeš prijať sviatosť pokánia?

S dokonalou alebo menej dokonalou ľútosťou.

26. Kedy je tvoja ľútosť dokonalá?

Keď svoje hriechy z lásky k Bohu oľutujem.

Túto ľútosť preto menujeme dokonalou ľútosťou, lebo vychádza z najsvätejšej a najnesebeckejšej pohnútky.

Takúto dokonalú ľútosť mal sv. Peter. On skutočne miloval Pána Ježiša. Keď Peter zaprel svojho Majstra a keď sa Pán preto smutne pozrel naňho, prišlo mu na myseľ, že tento zármutok spôsobil jeho zbabelý hriech; na to pojala ho taká ľútosť, že sa rozplakal a po celý život ľutoval svoj hriech.

27. Kedy je tvoja ľútosť menej dokonalá?

Keď svoje hriechy oľutujem zo strachu pred Bohom.

Menej dokonalou je moja ľútosť, keď napr. preto ľutujem svoje hriechy, lebo pre ne nemôžem byť spasený alebo že pre ne čaká na mňa večitý trest, alebo preto, že pre svoje hriechy nemôžem sa objaviť pred Bohom s čistou, milou dušou. Takúto ľútosť mal lotor z pravej strany. Tomuto

na kríži prišli na um jeho strašné hriechy, i pomyslel si, že o niekoľko hodín dostane sa pred súdnu stolicu Boha, ktorý ho uvrhne do pekla. Jeho dušu opanoval veľký strach. Preto ľutoval svoje hriechy. I obrátil sa k Pánu Ježišovi, Synu Božiemu, a prosil ho: »Rozpamätaj sa na mňa, Pane, keď prídeš do svojho kráľovstva«, a Pán mu odpustil. Pohnútka menej dokonalej ľútosti je síce sebecká, ale jednako vyviera z viery a smeruje k spravodlivému Bohu, preto v súvislosti so spoveďou je dostatočná.

Vo sviatosti pokánia bezcenná je len takzvaná »prirodzená ľútosť«, a či keď svoje hriechy len z pozemských príčin ľutujem; inými slovami: keď síce ľutujem svoje hriechy, ale nie zo svätých, nadprirodzených príčin. Napr. keby niekto len preto ľutoval svoj hriech, lebo preň upadol do choroby, alebo zlodej preto, že dostal sa do rúk polície, alebo žiak preto, že ho vylúčili zo školy. Takáto ľútosť preto nemá ceny, lebo je »prirodzená« (odtiaľ je aj meno takejto ľútosti), lebo z takejto nepríjemnej, pozemskej príčiny, aj najzátvrdnutejší hriešnik ľutuje alebo môže ľutovať svoje hriechy bez toho, žeby prejavoval známky polepšenia.

Boh teda vo sviatosti pokánia len pri dokonalejšej alebo menej dokonalejšej ľútosti odpustí hriechy.

28. Akú zvláštnu moc má dokonalá ľútosť?

Hneď (už pred spoveďou) sotrie hriechy.

Je síce pravda, že dokonalá ľútosť hneď, teda ešte pred spoveďou, sotrie aj smrteľné hriechy, jednako však naša ľútosť musí v sebe obsahovať aj úmysel spovedi, ak je to možné.

29. *V nebezpečenstve smrti, ak sa nemôžeš vyspovedať, ako sa oslobodiš od svojich hriechov?*

Vzbudím v sebe dokonalú ľútosť, lebo táto aj bez spovedi sotrie moje hriechy.

V nebezpečenstve smrti najhlavnejšou tvojou starosťou nech je záchrana tvojej duše. (Keď si zavretý v horiacom dome, spadneš do hlbokkej vody, zadrži sa vlak alebo električka, stojíš na topiacej sa lodi, alebo inak cítiš blízkosť svojej smrti.) V takomto prípade vždy vzbud' v sebe dokonalú ľútosť.

30. *Akými slovami môžeš v sebe vzbudiť dokonalú ľútosť?*

»Bože! Z celého srdca ľutujem všetky svoje hriechy, lebo som nimi urazil Teba, ktorý si ku mne nekonečne dobrý.«

O niečo dlhšia je, ale ľútosť ľahšie vzbudzuje táto osnova:

Bože! nebo som stratil: zľutuj sa nado mnou!

Bože! zaslúžil som si peklo: zľutuj sa nado mnou!

Bože! Teba, svojho najlepšieho Otca, som urazil: zľutuj sa nado mnou!

Jéžišu! Ty si za mňa umrel na kríži: zľutuj sa nado mnou!

31. Ako začneš spoveď?

Týmito slovami: »Posledne som sa spovedal«

Na bodkami vyznačenom mieste spomni čas poslednej svojej spovedi. Napr.: »Posledne spovedal som sa na Veľkú noc.«

Spovedáme sa obyčajne v spovednici, ale možno sa spovedať aj inde, na každom dôstojnom mieste. (Napr. ťažko chorý na lôžku, v boji ranený na obväzisku atď.)

Bezpodmienečne musíš sa vyspovedať zo všetkých svojich ťažkých hriechov, spolu s ich počtom. Keby si čo len jeden smrteľný hriech úmyselne zamlčal. Boh ti neodpustí ani ostatné hriechy, ba pritom spáchal by si ešte svätokrádež.

Zo svojich všedných hriechov nemusíš sa vyznať, ale dobre je, keď sa aj z týchto vyspovedáš, lebo neraz ťažko možno rozoznať všedný hriech od smrteľného.

Keby si však smrteľného hriechu na duši nemal, tak musíš oľutovať a vyznať aspoň jeden všedný hriech, prípadne niektorý smrteľný hriech z predošlého svojho života, inak spovedný otec nemôže ti dať rozhrešenie.

Zo svojich hriechov vyznaj sa úprimne a srozumiteľne, bez strachu, okrášľovania a vyhovárania sa. Vyhybaj sa zbytočnému šíreniu slov.

Ak by si nevedel presný počet svojich hriechov, môžeš ho označiť približne, napr. »mesačne alebo týždenne asi toľko ráz«.

Spovedník v spovednici vyznané mu hriechy za nijakých okolností nikomu nevyzradí. Skôr obe-

tuje svoj život, ako by mal s p o v e d n é t a j o m - s t v o vyzradiť. (Např. prípad sv. Jána Nepomuckého.)

Tým, že vyznáš svoje hriechy, ešte nie si hodný rozhrešenia (aj Judáš vyznal svoj hriech), ale spovednému otcovi musíš povedať, že svoje hriechy si skrúšene oľutoval a že sa vážne chceš polepšiť. Spovedný otec ťa len v tomto prípade môže rozhrešiť. Preto po vyspovedaní sa zo svojich hriechov hlasne zopakuj slová ľútosti.

32. Čo robí spovedný otec na konci spovedi?

Uloží mi pokutu a potom ma rozhreší.

- Za pokutu spovedný otec uloží ti modlitbu alebo iný dobrý skutok.

Pápež a diecezánni biskupi rozhrešenie od niektorých veľmi ťažkých hriechov (např. vražda, zapretie viery, neplatné uzavretie manželstva atď.) rezervujú si pre seba. V takomto prípade spovedný otec kajúcnika odkáže na toho, kto je na patričné rozhrešenie oprávnený, alebo sám si zadováži moc na rozhrešenie. V prípade nebezpečenstva smrti však spovedník od každého hiechu môže rozhrešiť.

Po opustení spovednice vzdávajú Bohu vďaky a čím skôr vykonaj uloženú ti pokutu.

Ak si vo sv. spovedi bez vlastnej viny zabudol povedať nejaký smrteľný hriech, tvoja spoveď je preto platná, zabudnutý smrteľný hriech však pri najbližšej sv. spovedi musíš povedať. Ale ak si vo sv. spovedi úmyselne, zo zbabelosti zamlčal smrteľný hriech, celá tvoja spoveď je

neplatná. Preto musíš ju zopakovať a aj z hriechu zamlčania (svätokrádež) musíš sa vyspovedať.

33. Ako menuješ tú sv. spoveď, v ktorej zopakuješ niekoľko svojich spovedí?

Generálnou spoveďou.

Spoveď z celého života menujeme životnou spoveďou.

Generálnu spoveď potrebné ti je vykonať, ak si sa raz alebo viac ráz neplatne spovedal. Len radné je vykonať generálnu sv. spoveď: v istých významných životných chvíľach (prvé sv. prijímanie, uzavretie manželstva, pred novou životnou dráhou atď.) a hlavne, keď sa pripravuješ na smrť.

O odpústkoch sme už hovorili. Viď Tower: „Kristova Pravda“, otázka 139.

SVIATOSŤ SV. POMAZANIA.

34. Ktorú sviatosť ustanovil Kristus Pán pre prípad tvojej choroby?

Sviatosť sv. pomazania.

Sviatosť sv. pomazania len tí kresťania môžu prijať, ktorí pre chorobu dostali sa do nebezpečenstva smrti.

Ťažko chorý musí sa najprv vyspovedať, alebo, ak sa už spovedať nemôže, musí v sebe vzbudiť ľútosť.

Sviatosťou sv. pomazania získaš tie milosti, ktoré ako fažko chorý potrebuješ. »Uľahčí sa ti«



Sväté pomazanie.

(Jakub 5, 15), ba napomôže aj tvoje uzdravenie, ak to slúži v prospech tvojej duše; s tvojej duše sotrie všetky všedné hriechy a rozmnožuje v te-

be posväcujúcu milosť. Ba, ak by si sa bez vlastnej viny nemohol sponovať, ale ak máš aspoň ľútosť, ešte aj tvoje smrteľné hriechy sotrie.

Sviatosť sv. pomazania v jednej a tej istej chorobe len raz môžeš prijať. Ale ak po sv. pomazaní vyzdravieš, potom však znovu upadneš do nebezpečenstva smrti, sviatosť sv. pomazania môžeš prijať znovu.

Keď niekto aj náhle zomrie, zato len volajme chytro kňaza, aby mu udelil sv. pomazanie. Nie azda preto, žeby túto sviatosť bolo možné dať aj mŕtvemu, ale preto, lebo smrť podľa úsudku lekárov často aj po riadnych známkach smrti (prestane dýchanie a tlkot srdca) len o pol hodiny, ba aj o celú hodinu nastane.

Po sv. pomazaní kňaz udelí chorému takzvané apoštolské požehnanie, ktorým chorý získa plnomocné odpustky.

SVIATOSŤ POSVÄTENIA KŇAZSTVA.

35. Ktorou sviatosťou stane sa niekto kňazom alebo biskupom Kristovým?

Udelením sviatosti posvätenia kňazstva.

Sviatosť posvätenia kňazstva dá duševnú moc a milosť na jej vykonávanie.

Z ustanovenia Božieho sviatosť posvätenia kňazstva má tri stupne: jáhenstvo, kňazstvo a biskupstvo. Já h e n (diaconus) môže krstiť, vysluhovať

sv. prijímanie, môže kázať a pri omši sv. omšu obetujúceinu vypomáhať. (Ešte nemôže omšu sv.



Udeľovanie sviatosti posv. kňazstva.

slúžiť a spovedať!) Kňaz okrem sviatosti posvätenia kňazstva môže vysluhovať všetky sviatosti. Sviatosť birmovania však len vtedy môže udeľo-

lovať, ak mu to pápež (alebo všeobecné cirkevné právo) zvlášť povoľí. Biskup môže udeľovať všetky sviatosti.

Rím. kat. kňazi musia žiť v slobodnom stave a denne musia sa modliť takzv. kňazské hodinky (latinsky: breviarium).

Cirkev sv. kňazom (rím. kat. latinského obradu) z týchto príčin nariaďuje slobodný stav (celibát): a) aby neviazane mohli žiť svojmu povolaniu a v prípade pohromy (cholera, vojna, prenasledovanie viery) aby slobodnejšie, neodvislejšie a smelšie mohli vykonávať svoje dušpastierske povinnosti. b) Aby v ctnosti čistoty boli vzorom a príkladom ostatným veriacim. c) Aby nemali svojej rodiny a aby takto svojich veriacich, hlavne chudobných, sirotu a opustených, považovali za svoju rodinu.

Kňazské hodinky sú latinskou, predpísanou modlitbovou knihou, z ktorej sa kňaz patričnú časť každý deň musí pomodliť.

Naši kňazi na rozlišovanie od civilov nosia cirkevné rúcho («reverenda», čo po slovensky znamená ctilhodné, dôstojné rúcho). Reverenda svetských kňazov je čierna, biskup má fialovú reverendu (obyčajne však nosí len čiernu, s fialovými gombíkmi a obrubkom); kardináli majú purpurové, pápež bielu a rehoľníci podľa predpisu svojej rehole nosia reverendy rozličnej farby. (Viď nižšie.)

36. Kto spravuje Cirkev sv.?

Pápež a biskupi.

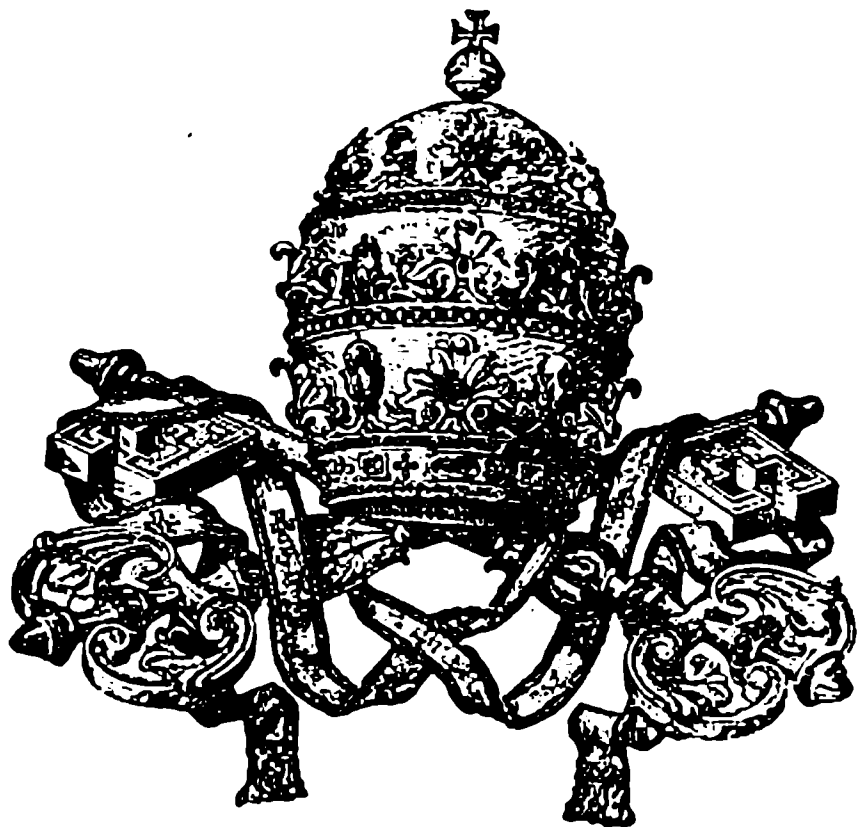


Biskup s odznakmi svojej hodnosti.

Pápež spravuje veriacich celej Cirkvi sv., ostatní biskupi spravujú veriacich v priestore, vyzna-

čanom im pápežom. Tieto priestory menujeme diecézami.

Biskupa, ktorý je v istom ohľade nad biskupom, menujeme arcibiskupom. (U nás na Slovensku arcibiskupstvo ešte nie je zriadené, avšak rozhoduje sa o tom. Pozn. prekl.) Poradcami bi-



Tiara.

skupov sú kanoníci. Kanoníkov jednej diecézy pospolu menujeme kapitulou.

Každá diecéza deli sa na farnosti, na čele ktorých stoja farári. Farárovi v konaní jeho povinností pomáhajú ešte obyčajne kapláni a katechéti. Viac farností tvorí dekanát, ktorý vedie niektorý farár ako dekan. Nad viacej

dekanmi stojí a r c i d e k a n, ktorý kontroluje činnosť dekanov.

Ústava Cirkvi sv. je najideálnejšia. V nej spájajú sa všetky dobré stránky dobrých spôsobov spravovania. Je v nej neobmedzená autorita, lebo aj pápeža prísne viažu Kristove a evanjeliové zásady a je v nej aj republikánsky ráz, keďže po prvé pápeža tak volia, po druhé všetky hodnosti možno v nej získať nie podľa rodu, ale podľa osobných zásluh, takže i dietky najnižších spoločenských tried môžu obsiahnuť aj tie najvyššie hodnosti. (Např. pápež Pius X. bol synom roľníka a naši arcipastieri skoro bez výnimky pochádzajú z chudobných rodín. Pozn. prekl.)

37. Kto volí pápeža?

Kardináli.

Kardinálov volí pápež z kňazov Cirkvi. Kardináli podľa hodnosti nasledujú za pápežom.

Počet kardinálov je rozličný, ale nemôže byť väčší ako 70.

Keď pápež umrie, kardináli sa sídu, aby zvolili nového pápeža. Na ktorého z nich pripadnú dve tretiny hlasov, ten je novým pápežom. Nový pápež volí si meno a najstarší z kardinálov korunuje ho trojitou korunou (tiara).

38. Kto sú rehoľníci?

Cirkevné osoby, ktoré složia sľub, že podľa spoločných pravidiel budú sa usilovať o dokonalejší život.

Rehoľníci skladajú sľub obyčajne na tieto tri ctnosti: poslušnosť, chudoba a duševná čistota.

Sú mužské i ženské rehole.

Mužské rehole možno zväčša do štyroch skupín zatriediť. Sú rehole, ktoré sa zaoberajú hlavne dušpastierstvom, iné vyučovaním, iné zasa telesnou prácou a napokon také, ktoré pracujú na obrátení pohanov.

Dušpastierstvom a šírením viery zaoberajú sa tieto rehole: členovia Spoločnosti Ježišovej (jezuiti, ich rehoľné rúcho je čierne, s čiernym pásom), členovia Rádu sv. Františka (františkáni, majú hnedé rúcho s bielym, žínkovým pásom); kapucíni (majú také rúcho, ako františkáni, nosia však bradu); členovia Rádu sv. Dominika (dominikáni, ich rúcho je biele, prepásané remenným pásom); karmeliti (nosia hnedú reverendu, prepásanú remenným pásom, vpredu a vzadu s náplecným rúchom, škapuliarom); minoriti (nosia čiernu reverendu); serviti (majú čiernu reverendu); lazaristi (čierna reverenda); Spoločnosť Božieho slova (čierne rúcho).

Vyučovaním a vychovávaním zaoberajú sa: členovia Rádu sv. Benedika (benediktíni, s čiernou reverendou a škapuliarom); cisterцитi (biela reverenda s čiernym škapuliarom); piaristi (ich rúcho podobá sa rúchu svetských kňazov); premonštráti (majú bielu reverendu, biely škapuliar a modrý pás) a jezuiti (viď vyššie); členovia Rádu sv. Františka Salezského (saleziáni, spravujú výchovné chlapčenské ústavy, nosia čiernu reverendu) a Školskí Bratia (čierna, voľná reverenda, bez pása, golier, splývajúci vpredu).

Telesnou prácou zaoberajú sa: milosrdní (ošetrovanie chorých, čierna reverenda, prepásaná remeňom); trapisti a karthauziáni. Tieto dve posledné sú najprísnejšie z rehôľ. (U nás neúčinkujú.)

V niektorej reholi sú dvojakí členovia: kňazi (respektíve klerici) a takzvaní pomocní (laickí) bratia, ktorých nevysvätia za kňazov.

Ženské rehole, vlastne náboženské spoločnosti, zaoberajú sa zväčša vyučovaním a ošetrovaním chorých. Sú rozličné. Spomenieme z nich aspoň: Dcéry Božskej Lásky, Sestry sv. Vencenta, Misijné sestry, Uršulínky atď.

Rehole vždy blahodarne pôsobili v prospech Cirkvi a v prospech ľudstva. Ako prostriedky Opatery Božej, vyplňajú požiadavky rozličných dôb a spoločností. Svojím prísnyim životom sú vzormi a príkladmi veriacim. Rehoľníci boli učiteľmi, vychovávateľmi, misionármi Európy, apoštolmi milosrdenstva, priateľmi ľudu a poslami pokoja. Umelecké diela staroveku oni zachránili, na troskách stahovania sa národov vybudovali nový svet. A vôbec, oni boli zakladateľmi kultúry. Rehole učily národy nielen pravdám sv. viery, ale učily ich aj roľníctvu, remeslám a vedám. Prvé školy, vychovávateľské ústavy a univerzity, založili rehoľníci.

Rehoľníci aj dnes učia, ošetrojú malomocných, vyučujú pohanov, civilizujú divochov, medzi pohanmi šíria pravú vieru, čisté mravy a kultúru, a to za stáleho nebezpečenstva života, bez odmeny, čiste z lásky k Bohu a z lásky k dušiam spolubližných.

SVIATOSŤ STAVU MANŽELSKÉHO.

Stať »Sviatosť stavu manželského« podľa »Obradoslovia« uverejňujeme s povolením autora Dr. E. Filkorna.

39. Čo je stav manželský?

Stav manželský je sviatosť, v ktorej dve slobodné osoby, mužský a ženská, vstupujú do nerozlučiteľného sväzu životného a dosiahnu od Boha milosť, aby povinnosti manželské až do smrti verne plnili.

Povinnosti manželov sú: 1. aby v láske a vo vernosti spolu žili; 2. aby detky svoje nábožne vychovávali.

40. Kto ustanovil stav manželský?

Stav manželský ustanovil Pán Boh v raji, keď stvoril Evu a dal ju Adamovi za manželku a hovoril im: »Plodte sa a rozmnožujte sa a naplňte zem.«¹⁾

Stav manželský, čiže smluvu manželskú medzi pokrstenými na sviatosť povýšil Ježiš Kristus,²⁾ a to podľa niektorých svätých Otcov na svadbe v Káne. Sv. Pavol nazýva manželstvo »tajomstvom veľkým v Kristu a Cirkvi,³⁾ lebo je ono

¹⁾ I. Mojž. 1, 28.

²⁾ 1. § 1012. k.

³⁾ Ef. 5, 32.

obrazom spojenia Kristovho s Cirkvou. Spojenie toto však je plné milosti, teda aj jeho obraz musí byť plný milosti, to jest: sviatosťou.

Nerozlučiteľnosť manželstva.

Kresťanské manželstvo je nerozlučiteľné, to jest: dokiaľ žijú obidve stránky, ani jedna z nich nijakým spôsobom nemôže vstúpiť do nového manželstva.⁴⁾

Manželstvo je nerozlučiteľné, lebo:

1. Podľa slov Kristových: »Čo Boh spojil, človek nech nerozlučuje«; a zasa: »Každý, kto prepustí svoju manželku a vezme si inú, cudzoloží; a kto si berie prepustenú od muža, cudzoloží.⁵⁾

2. Cieľom manželstva je: blaženými urobiť manželov; ale tento cieľ by sa nedosiahol, keby už pri sobáši povstala myšlienka, že manželstvo netrvá až do smrti.

3. Verejné blaho, najmä výchova detí, tiež požaduje nerozlučiteľnosť manželstva. Rozsobáš je hrobom národov.

Cirkev platné manželstvo kresťanov nikdy nerozlúčila a rozsobáš civilný nepotvrdila (Henrik VIII.). Vyhlásila a vyhlasuje však po opravdivých dôkazoch neplatne uzavreté manželstvo za neplatné, ale i to len zriedka kedy učinila (Napoleon, Marconi). — Zaiste z vážnych príčin manželstva nemusia spolu bývať;⁶⁾ ale dokiaľ oba žijú, ani jeden z nich nemôže vstúpiť do nového manželstva.

⁴⁾ 1118. k.

⁵⁾ Mt. 19, -6.

⁶⁾ Lk. 16, 18.

Prekážky manželstva.

Do stavu manželského vstúpiť môžu len tí, ktorých manželstvu neprekáža nijaká prekážka. — Prekážka činí manželstvo alebo neplatným, alebo zakázaným.⁷⁾

Stav manželský je neplatný: 1. keď jedna stránka nie je pokrstená,⁸⁾ 2. keď už s druhým je v platnom manželstve,⁹⁾ 3. keď blízki príbuzní¹⁰⁾ alebo švagrovia¹¹⁾ bez cirkevného oslobodenia (dišpenzácie vstupujú do stavu manželského, 4. keď jedna stránka bola prinútená vstúpiť do stavu manželského,¹²⁾ 5. keď nevstupujú do stavu manželského pred miestnym farárom (parochus loci), alebo ordinárom (biskup) alebo niektorým z nich splnomocneným kňazom a dvoma svedkami.

Stav manželský je zakázaný, keď jedna stránka nie je katolíckeho vierovyznania.¹³⁾

Sú ešte aj iné prekážky rozlučujúce a zakazujúce. Cirkev z vážnych príčin dáva dišpenzáciu pri niektorých prekážkach.¹⁴⁾

Pred sobášom.

Pred sobášom odbavujú sa: zasnúbenie a ohlásky. Zasnúbenie je sľub, ktorý si dve slobodné osoby, mužský a ženský, po dôkladnom uva-

⁷⁾ 1128. k.

⁸⁾ 1035. k.

⁹⁾ 1070. k.

¹⁰⁾ 1069. k.

¹¹⁾ 1076. k.

¹²⁾ 1077. k.

¹³⁾ 1087. k.

¹⁴⁾ 1094. k.

žovaní vzájomne dávajú, že sa v istý čas soso-
bášia. »Prisľúbenie manželstva, aby bolo platné,
musí byť: 1. písomné, 2. podpísané dvoma strán-
kami a miestnym farárom, alebo namiesto farára
dvoma svedkami.¹⁵⁾

Na to farár skúma, či niet nejakej prekážky
medzi zasnúbencami, pre ktoré by nemohli vstú-
piť do stavu manželského.¹⁶⁾ Ak takej nenachádza,
ohlási ich v kostole po tri za sebou nasledu-
júce nedele alebo prikázané sviatky, a to pri služ-
bách božích, na ktorých sa ľud zúčastňuje.¹⁷⁾ Cie-
lom ohlášok je: oznámiť chystajúce sa manželstvo
iarskej obci, aby veriaci na farskom úrade ozná-
mili prekážky, o ktorých by azda vedeli.¹⁸⁾ Od
ohlášok možno dostať oslobodenie (dišpenzá-
ciu).¹⁹⁾

Bezprostredne pred sobášom zasnúbenci majú
sa vyspovedať a ísť na sv. rpijímánie.²⁰⁾ Sobáš
môže byť hocikedy, ale slávnostný nie od prvej
nedele adventnej do Vianoc a od Popolnej stredy
do nedele veľkonočnej.

O b r a d y s v i a t o s t i m a n ž e l s t v a .

Nastávajúci manželia pristúpia k oltáru, kde je
Kristus, prameň všetkých milostí. Nevesta nosí
veniec, znak víťazstva nevinnosti. Ženích má byť
hlavou rodiny, preto stane si na pravú stranu,

¹⁵⁾ 1060. k.

¹⁶⁾ 1040. k.

¹⁷⁾ 1. § 1017. k.

¹⁸⁾ 1020. k.

¹⁹⁾ 1024. k.

²⁰⁾ 1027. k.

nevesta na ľavú. Za nimi stoja dvaja svedkovia a pred nimi oprávnený kňaz.²¹⁾ Kňaz spy-



Sobáš.

tuje sa ženíchov, každého osobitne, či chcú do stavu manželského vstúpiť a či si sľubujú vernosť

²¹⁾ 1028. k.

a lásku až do smrti. Keď obidvaja vyriekli slová: Chcem — sľubujem, už sú sosobášení.

Nato nasleduje požehnanie. Kňaz p r e v e z m e prstene, požehná ich a prsteň nevesty vloží na prst ženícha a ženíchov na prst nevestin. — Toto znamená vzájomnú vernosť a lásku manželov, ktorá nemá mať konca, ako ho nemajú prstene. Potom požehná kňaz manželov. Pomodlí sa za nich, potom štólou sviaže im podané si ruky a hovorí: Ja vás spojujem vo sv. manželstvo v mene Otca i Syna i Ducha sv. Amen. Týmto je sväzok manželský i Cirkvou potvrdený.

Zatým manželia složia p r í s a h u na `umučenie Krista Pána, že verne chcú spolu žiť až do smrti. Nakoniec pokropí kňaz prítomných svätenou vŕdou.

Miešané manželstvo.

Také manželstvo, v ktorom jedna stránka je katolíckeho, druhá nekatolíckeho, ale kresťanského vierovyznania, menujeme miešaným manželstvom.

Cirkev zakazuje miešané manželstvo, keďže v ňom: 1. stránka katolícka náboženstvo svoje ťažko môže vykonávať, ba ľahko ho i stratí; 2. katolícke vychovávanie dietok je zriedka možné.

Len z dôležitých príčin dovoľuje Cirkev miešané manželstvo, keď 1. stránka nekatolícka dá záruku, že katolícka stránka slobodne bude môcť vykonávať svoje náboženstvo; 2 keď obe stránky sľubujú, že všetky svoje deti po katolícky dajú pokrstiť a len po katolícky ich budú vychovávať a 3. keď niet pochybnosti, že tieto sľuby budú spl-

nené.²²⁾ Stránka katolícka okrem toho ešte usilovať sa musí stránku nekatolícku o katolíckom náboženstve poučiť a priviesť ju späť do Cirkvi.

Kto bez cirkevného dovolenia vstupuje do manželstva pred nekatolíckym kňazom, toho stav manželský je neplatný,²³⁾ pácha ťažký hriech a uvaľuje na seba trest vylúčenia z Cirkvi.²⁴⁾

4. POŽEHNANIA.

41. Čo koná Cirkev sv., keď požehnáva?

Božiu milosť prosí na niektorú osobu alebo vec.

Cirkev sv. pred kázňou a po omši sv. požehná prítomných; požehná siatiny, príbytky, jedlo atď. Najvznešenejším spôsobom požehnania je požehnanie Oltárnou Sviatosťou (napr. pri omši sv. pod vyložením Sviatosti Oltárnej, procesia na Božie Telo, pri popoludňajších pobožnostiach).

Cirkev sv. svojou požehnávajúcou modlitbou tú zvláštnu milosť prosí od Boha, ktorú potrebujeme v súvislosti s požehnanou osobou alebo vecou. Napr. Cirkev pri požehnaní chleba o to prosí Boha, aby požehnaný chlieb bol na duševné i telesné zdravie požívateľovi.

²²⁾ 1033. k.

²³⁾ 1094. k.

²⁴⁾ 1061. k.

Požehnanie, ktorým Cirkev sv. niektorej osobe alebo veci dáva aj stálu známku svätosti, menujeme **p o s v i a c k o u**. Takýmto požehnaním je posviacka kostola, oltára, zvonov, ružencov, Krížových ciest, cintorínov atď. (U nás ľud aj niektoré požehnania menuje posviackou, napr. »svätenie ozlín«.)

Prostredníkmi požehnaní Cirkvi sv. sú naši biskupi a ostatní kňazi (niektorú vec len biskup môže požehnať), ale podľa učenia Písma sv. aj rodičia môžu požehnať svoje detky.

Cirkev sv. požehnanie dáva v spojení obradov. Takýmto obradmi sú: prežehnanie, pokropenie svätenou vodou, okádžanie, pomazanie sv. olejom a pod.

5. SVÄTÉ MIESTA.

42. Obyčajne kde sa konávajú bohoslužby?

V kostole.

Boh je všade prítomný. Jemu sa teda všade môžeme klaňať. A jednako, Cirkev sv. správne koná, keď zvláštne budovy stavia a posviaca pre bohoslužby. To má niekoľko príčin. Tak:

a) V Starom zákone sám P. Boh nariadil postavenie kostola (stánok úmluvy). (Boh aj Abraháma poslal na zvlášť vyznačené miesto, keď žiadal obetovanie Izáka.) V Novom zákone Ježiš z Nazaretu do Jeruzalema konal niekoľkodňovú cestu, aby mohol byť v chráme.

b) Je dôstojnejšie, keď sa Bohu klaniame vo zvláštnej, jemu venovanej budove, ako keby sme sa mu klaňali na takých miestach, ktoré upotrebuujeme na každodenné, obyčajné alebo podradné ciele. (Ježiš, tichý Baránok, len jediný raz pohrozil telesným trestom: keď chránil posvätnosť chrámu!)

c) Už v našej prirodzenosti sa skrýva, že na vybavenie svojich vážnych vecí určujeme zvláštne miesta, alebo budovy (tržisko, obecný dom, snemovňa, kasáreň, spolkové domy, divadlo atď.); ba čo viacej, aj pri najjednoduchších veciach hľadáme spoločníkov a vyhovujúce miesta. Tak pijanovi doma nechutí pijatyka tak, ako v krčme. Tí, čo radi tancujú, aj doma by sa mohli do vôle navykrúcať a jednak vyhľadávajú tanečné siene.

Dejiny hovoria, že národy každých čias mali svoje zvláštne miesta, vyhradené na uctievanie Boha.

d) Posvätný ráz kostola, jeho sväté poslanie, priliehavá podoba, vyhovujúce zariadenie, obrazy, sochy, jeho pamiatky k väčšej zbožnosti povzbudzujú.

e) Kostol aj zovnútorne spája veriacich v jednu rodinu a stupňuje spoločnú zbožnosť. »Keď sa dvaja alebo traja sídu v mojom mene, tam som aj ja medzi nimi.« (Slová Pána Ježiša.)

f) Kostol potrebný je aj z praktického ohľadu, lebo napr. v nepriaznivom počasi nebolo by možné kázeň alebo omšu sv. vonku odbavovať. Tu aj mnoho iných okolností by mohlo silne rušiť bohoslužby. (Prítomnosť prívržencov iného vierovyzna-

nia, nedôstojné a urážlivé počínanie nevercov a zlomyseľníkov, výjavy, odvracajúce pozornosť, trúbenie aut atď.).

Pravda, v prípade potreby omšu sv. aj mimo kostola možno konať. Prví kresťania najprv v súkromných domoch, neskôršie, pre prenasledovanie, v úkrytoch (katakombách) konali bohoslužby. Pri veľkých nástupoch, veľkolepejších slávnostiach, alebo za vojny, ešte i dnes vonku sa hľadá príhodné miesto na omšu sv. («Pofná sv. omša«).

Kostol staváme ozdobne. Tak to vyžaduje dôstojnosť jeho vznešeného cieľa. Okrem toho aj ten najjednoduchší človek usiluje sa o to, aby jeho hniezdo, domov bol čím vkusnejší, milší, aby rá d býval v ňom, aby sa domácky cítil v ňom. To isté sa vyžaduje aj pri dome Božom.

V e ž a kostola, sťa nejaký ukazovák, poukazuje na vyššie poslanie kostola a spolu je aj najzodpovednejším poznávacím znamením kostola.

Výročie posviacky kostola (deň narodenia kostola) a výročie patróna chrámu (meniny kostola) menujeme aj odpustkom (hody).

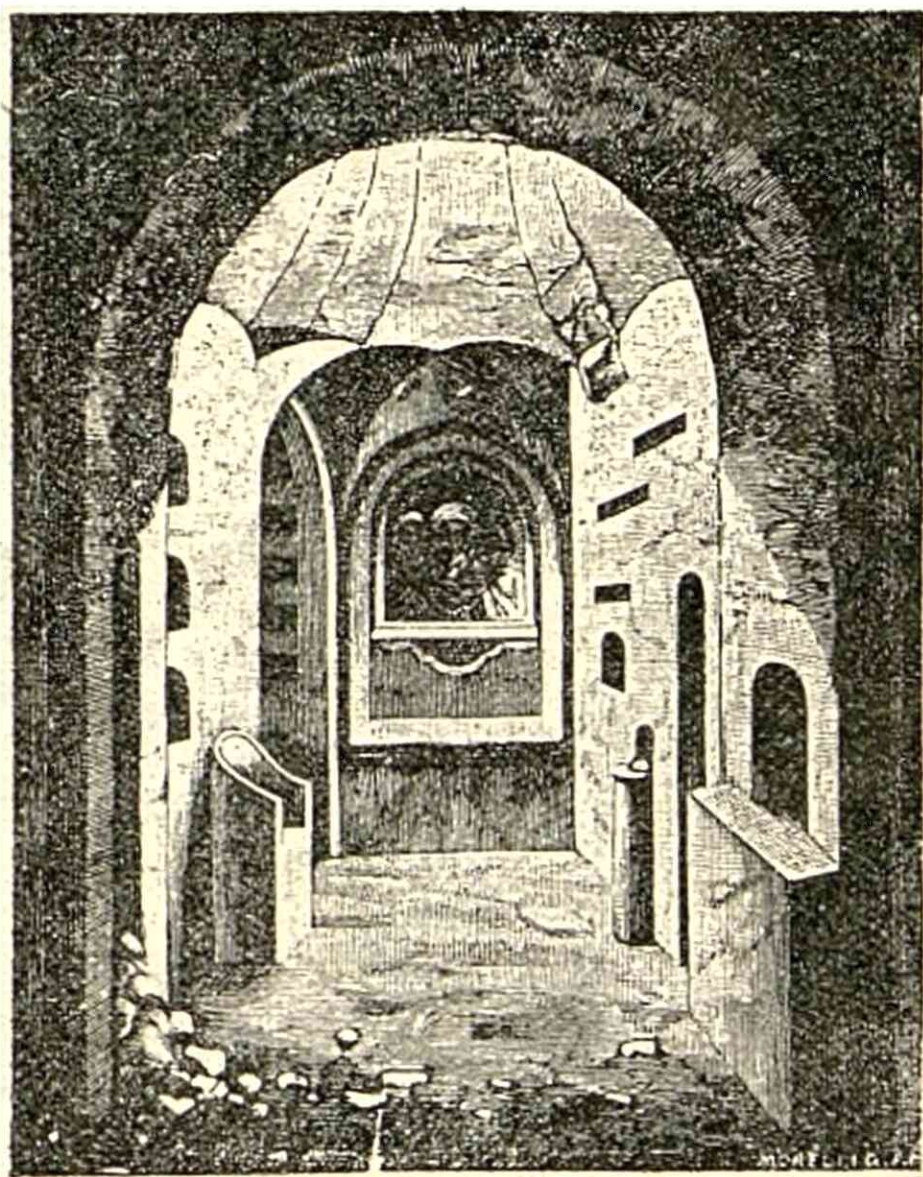
Menšie chrámy, slúžiace bohoslužbám, menujeme kaplnkami.

43. Čo je najhlavnejším zariadením kostola?

Oltár.

Prvým onišovým oltárom bol stôl poslednej večere. V katakombách za oltáre slúžily hroby

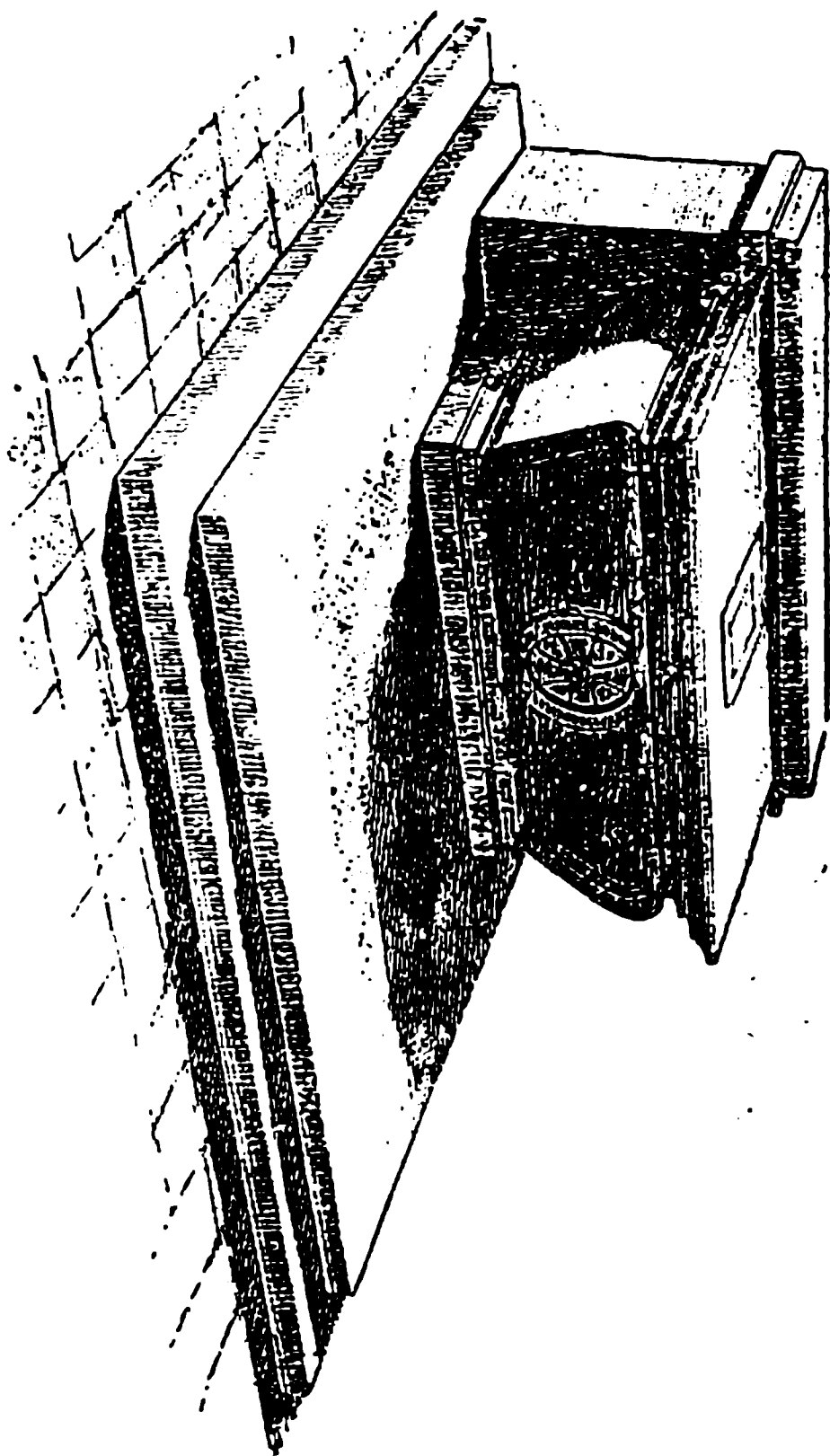
(truhly) martýrov. Na to nás upomína truhlovitý tvar dnešných oltárov a Cirkev sv. preto naria-



Starokresfanské katakomby.

ďuje, aby aj dnes v každom oltári boli pozostatky niektorého mučeníka. Tieto pozostatky ulože-

Oltár truhlovitého tvaru.



né sú v oltárnej dutine, alebo v priehlbinke oltára umiestenej, štvorcovitej kamennej tabuli. Túto tabuľu menujeme oltárny m k a m e ň o m.



Krstiteľnica.

Na každom oltári, na ktorom sa obetuje omša sv., musí byť aj kríž a za obetovania omše sv. musia na ňom horieť aspoň dve voskové sviece.

Sviečky okrem svojho praktického, osvetľujúceho cieľa sú aj znázornením Krista, »Svetla sveta«, a upamätávajú na časy, kedy do katakomb sa utiahnutí kresťania pri svetle sviec a fakií vydržovali bohoslužby. Svieca, kým iným svieti, sama seba strávi. Preto svieca je aj výrazným obrazom obetavej duše, pracujúcej za slávu Božiu ako aj na spasení svojom a spasení duší spoločných.

Na niektorom oltári stále opatrujú najsvätejšiu Sviatosť Oltárnu. Takýto oltár menujeme sviatostným oltárom. Kostol len Sviatosť Oltárna posviaca na dom Boží. Preto v skutočnosti len katolícky kostol je domom Božím. Chrámy iných vierovyznaní sú len modlitebňami a obradnými sieňami. Sviatosť Oltárna je dušou kostola, ona je jeho zápalným bodom, najdrahším pokladom. Celý kostol je pre oltár a oltár pre Sviatosť Oltárnu.

Medzi hlavnejšie zariadenia kostola patrí ešte kazateľňa, spovednica a --- vo farských chrámoch --- krstiteľnica. Krstiteľnica je väčšia kamenná nádoba, v ktorej je uchovávaná svätená voda (krstná voda), potrebná ku krstu.

44. Prečo majú kňazi pri bohoslužbách zvlášťne rúcho?

Aby aj tým vyzdvihli výsostnosť a posvätnosť bohoslužieb.



Obradné rúcha už aj svojím tvarom a aj svojou látkou rôznia sa od svetských šiat na znamenie toho, že v nich naši kňazi nie svetu, ale nebu slúžia.

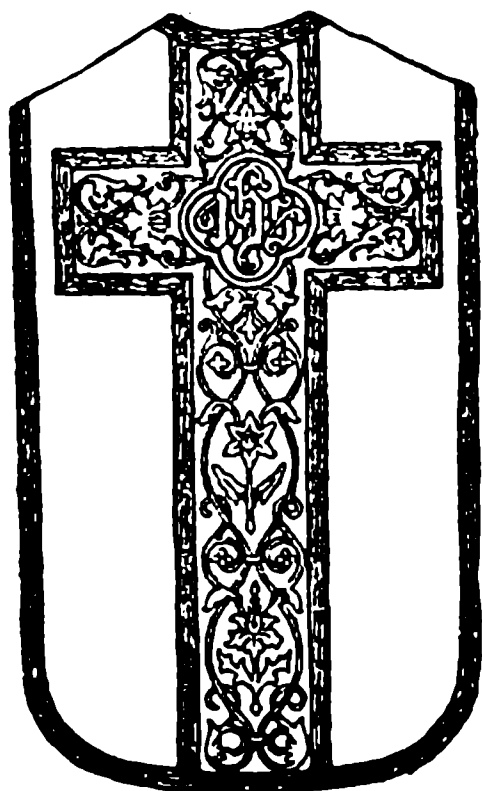
Naši kňazi (biskupi) k omši sv. oblečú si takzvané omšovú rucho (kazula); pri iných obradoch len superpelíciu, štólu a pluvíál.

K omšovému rúchu patrí: h u m e r á l (náplecník, kňazove plecيا zahŕajúca plátená šatka); žínkovým pásom prepásaná, dlhá, po zem siahajúca plátená a l b a (košľa); m a n i p u l u s (náručník, dlhšia, na ľavú ruku natiahnutá stuha, ktorá kedysi slúžila na utieranie rúk); š t ó l a, ač i s plec spadajúca (alebo do kríža preložená) širšia dlhá stuha, ktorá je odznakom kňazskej moci.

S u p e r p e l í c i a je zmenšená alba, p l u v i á ľ zasa po členky siahajúci ozdobný plášť, ktorý

Alba, manipulus, štóla.

naši kňazi nosia pri slávnostných procesiách, na pohreboch a pri popoludňaiších bohoslužbách.



Omšové rúcho. (Kazula.)

Cirkev sv. pri bohoslužbách používa rúcha rozličnej farby. Päť cirkevných farieb rozoznávame: bielu (napr. vo sviatky Pána ale-

bo Preblahosl. Panny Márie): červenú (napr. vo sviatky Ducha sv. alebo mučeníkov); zelenú (oby-



Pluvlál.

čajne v nedeľu): fialovú (farba kajúcnosti, napr. vo Veľkom pôste, v Advente) a čierna (pri omši sv. za zomrelých, pri pohrebe dospelých).

45. *Kde pochováva Cirkev sv. svojich zosnulých veriacich?*

Do cintorína.

Cintorín je sväté miesto, určené na pochovávanie veriacich.

Cirkev sv. miluje svojich veriacich ešte aj v ich smrti a uctí ich tým, že ich mŕtve telá pochová do zvláštnej, posvätenej zeme. Veď naše telo je príbytkom duše, jej pomocníkom v dobrých skutkoch, pri sv. prijímaní jej cibóriom a raz bude účastné jej večnej blaženosti.

Cirkev sv. mŕtve telá svojich veriacich »posviaca« (vykropí), čiže modliac sa za ich duševné spasenie, v sprievode obradov odprevadí ich na poslednej ceste a uloží do hrobu. Cirkev sv. do svojich prosieb, modlitieb a požehnaní, do týchto nikdy nepominuteľných hodnôt, zavinie svojich mŕtvych. V hlbokej smútočnej okázalosti vždy hlása myšlienku útechy, uvádza nám na myseľ víťazstvo vzkriesenia a modlí sa za svetlo večného života. Na pohrebe nevinných detí Cirkev sv. oblieka sa do bieleho rúcha a za oslávenie detskej duše spieva chválospevy.

Spaľovanie mŕtvol Cirkev sv. nedovolí, lebo mŕtve telá svojich veriacich uložiť chce do hrobu tak, ako bolo uložené telo Kristovo, ďalej preto, lebo spaľovanie mŕtvol uráža náboženský cit. — Okrem toho aj vysluhovanie spravodlivosti by tým utrpelo, keďže podľa skúseností v premnohých prípadoch práve preskúmanie už pochovaného a neskoršie vyzdvihnutého (exhumovaného) tela dá do rúk polície a súdov dôkazy na objasnenie a

zistenie zločinu. (Otrávenie, zadusenie.) Aj veda premnoho môže ďakovať tomu, že v dávnejších časoch mŕtvoly nespalovali (egyptské múmie, Tut-Anchamonov hrob). Ani príroda nepozná spaľovanie mŕtvol, ale o odstránenie týchto stará sa svojím spôsobom.

46. V akej reči koná Cirkev sv. úradné obrady?

V latinskej reči.

Dobré stránky latinskej reči sú: a) vyjadruje jednotu našej Cirkvi, a keďže je mŕtvou rečou, smysel jej slov sa nemení. b) Bohoslužby činí slávnostnejšími. c) Vo viacjazykových obciach latinská reč zamedzí mnoho treníc, nesvárov a žiarlivosti.

6. SVÄTÉ OBDOBIA. (CIRKEVNÝ ROK.)

47. Ako menujeme tie obdobia, v ktorých nám Cirkev sv. vo svojich obradoch každoročne pripomína rad udalostí spasenia?

Cirkevným rokom.

Cirkevný rok začína sa prvou nedeľou adventnou a končí sa posledným týždňom nediel, patriacich k Turíciám. Cirkevný rok teda začína sa skôr ako rok občiansky. Cirkev sv. aj týmto naznačuje, že starosť o duše jej je oveľa prednejšia, ako ostatné, i tie najdôležitejšie pozemské veci.

Ako vinič s roka na rok ožije, tak aj život Pána Ježiša každý rok začína sa znovu a znovu, ako by sa v slávnostných obradoch cirkevného roku opakoval.

48. Na koľko hlavných častí sa delí cirkevný rok?

Na tri hlavné časti: na vianočné, veľkonočné a turíčne obdobie.

Vianoce každý rok pripadnú na 25. decembra. Na Vianoce slávime sviatok Narodenia Krista Pána. V tento deň každý kňaz tri sv. omše môže obetovať, ale veriaci nie sú povinní tri omše sv. poslúchať. Stačí, keď sú prítomní na jednej. (Naproti tomu, kto bol na polnočnej omši sv., ten nie je povinný poslúchať omšu sv. na druhý deň predpoludním.)

Vianočné sviatky predchádza takzvaný Advent, ač čas, pripravujúci na Príchod Pána. — Pojme štyri nedele. Aj sviatok Nepoškvrneného Počatia Preblahoslavenej Panny Márie (8. decembra) spadá do adventného času na pamiatku toho, že Panna Mária zo zvláštnej milosti Božej nezrodila sa v dedičnom hriechu.

V druhý deň Vianoc (26. decembra) slávime sviatok sv. Štefana, prvého mučeníka, lebo on bol prvý, ktorý vedome vylial svoju krv za Pána Ježiša. Deň sv. Štefana mučeníka nie je povinným sviatkom.

Do vianočného obdobia spadá ešte: sviatok sv. Troch Kráľov a sviatok Očisťovania Panny Márie (Hromnice). V deň sviatku sv. Troch Kráľov v prvom rade oslavujeme to,

že Kristus Pán aj pohanov povolal do Cirkvi. Keďže v tento deň oslavujeme spolu aj pamiatku pokrstenia Pána Ježiša, Cirkev sv. v tento deň svätí vodu. Vo sviatok Očisťovania Panny Márie (2. febr.) slávime pamiatku obetovania Pána Ježiša v chráme. Keďže starý Simeon pri tejto príležitosti predpovedal o Pánu Ježišovi, že bude Svetlom národov, Cirkev sv. v tento deň svätí sviece; odtiaľ je názov sviatku Hromnice (hromničné sviece). Ani tento sviatok nie je povinný.

Veľkonočné obdobie:

Veľká noc je sviatkom slávnostného zmŕtvychvstania Pána. Veľká noc každý rok pripadne na nedeľu, ktorá nasleduje po splni mesiaca po 21. marci.

Veľkú noc predchádza takzvaný Veľký pôst (štyridsaťdňový pôst), ktorý sa začne na Popoľnú stredu. V tento deň Cirkev sv. posýpa hlavy veriacich popolom s týmito slovami: »Pamätaj, človeče, že prach si a v prach sa obrátiš!« — a tým pripomína im pomínutelnosť pozemského života, pokánie a večnosť. Posýpanie popolom za starých čias patrilo k predpísanému pokániu verejných hriešnikov. Neskoršie potom mnohí dobrovoľne sa pripojili ku kajúcnikom, takže »Popolec«, počnúc stredovekom, stal sa všeobecným obradom.

Veľkopôstny čas charakterizuje kajúca nálada: z osnovy omše sv. vystanú radosť značiace čiastky (Glória, Alleluja atď.), ak len nie je v ten deň omša sv. o nejakom sviatku alebo svätcovi.

Do Veľkého pôstu spadá sviatok Zvestovania Panny Márie (25. marca) na pamiatku anjelského pozdravenia.

Vo Veľkom pôste — vyjmúc nedele — veriaci od 21.—60. roku len raz sa môžu cez deň najesť



Popolec.

do sýtosti. (Vyjmúc chorých, zotavujúcich sa, ťažkú prácu konajúcich, vojakov, žandárov, financov a strážcov väzníc. (O cirkevnom zákaze jedenia

viď podrobne: V. Tower: »Kristova vôľa«, 41. až 44. otázka.)

Posledný týždeň Veľkého pôstu menujeme Veľkým týždňom. Veľký týždeň začína sa Kvetnou nedeľou. Takto ju menujeme preto, lebo Cirkev sv. v tento deň posviaca kvitnúce ratolesti (bahniatka-búzalky, palmy) a s posvätenými ratoľestami koná procesiu. Tento sprievod je na pamiatku príchodu Pána Ježiša do Jeruzalema; preto išiel, aby za nás trpel a umrel a ľud palmové ratolesti kládol pod jeho nohy.

V omši sv. na Kvetnú nedeľu kňaz číta, iní zasa niekedy spievajú, dej Ježišovho utrpenia, takzvané »Pašie«. (Passio je latinské slovo a znamená toľko, čo utrpenie.) Pašie (podľa inej a inej osnovy evanjelia) zopakujú ešte v utorok, stredu a v piatok (Veľký piatok) Veľkého týždňa. Pri týchto slovách pašii: »sklonil hlavu a vypustil dušu«, omšu obetujúci a veriaci na znak hlbokého smútku kľaknú si.

Štvrtok Veľkého týždňa menujeme Zeleným štvrtkom. Tento deň je pamätným dňom poslednej večeri a ustanovenia Sviatosti Oltárnej. Preto tento deň má isté známky radosti (biele omšové rúcho, Glória), ale túto radosť potlačuje smútok, na znamenie ktorého po Glórii zatíchnu organ, zvony a zvončeky až do omše sv. na Veľkú sobotu. Namiesto zvonov a zvončekov cez tento čas upotrebovujeme rapkáče.

Po omši sv. na znak toho, že Pána Ježiša olúpili o rúcho, s oltárov zoberú ozdoby.

V biskupských kostoloch v tento deň koná sa svätenie olejov a umývanie nôh.

Veľký piatok je pamätným dňom smrti

Pána Ježiša na kríži. V tento deň neobetuje sa omša sv.; je len obradné prijímanie, keďže Pán Ježiš na kríži konal dokonalú obeť, ktorej omša sv. je len obnovením. Dojímavé obrady tohto dňa, podobajúce sa omši sv., menujeme aj okyptenou omšou. Kňaz tú sv. Hostiu, ktorú v tejto okyptenej omši pozdvihuje, premenil už v omši sv. predošlého dňa. Po okyptenej omši sv. kňaz Sviatosť Oltárnu uloží vo »Sv. Hrobe«, veriacim na uctievanie.

Na Veľkú sobotu svätený oheň a »veľkonočná svieca« znázorňujú zmŕtvychvstalého Pána Ježiša. V tento deň svätí Cirkev sv. aj krstnú vodu, keďže dávnejšie v tento deň krstili dospelých. Na začiatku omše sv. (Glória) znovu sa ozvú organ, zvony a zvončeky. A podvečer so slávnostnou procesiou s Oltárnou Sviatosťou prejavujeme svoju radosť nad zmŕtvychvstaním Pána Ježiša.

Veľkonočná nedeľa, ako pamätný deň vzkriesenia Pána Ježiša, je najväčším sviatkom Cirkvi sv.

V veľkonočnom čase (25. apríla) Cirkev vyjde na role a posväť siatiny a vinice.

Keďže Kristus Pán na 40-ty deň po svojom zmŕtvychvstaní vstúpil na nebesá, v 40-ty deň po Veľkej noci slávime pamiatku Nanebovstúpenia Pána. (Tento deň bol dávnejšie posledným dňom veľkonočného sv. prijímania. Teraz čas veľkonočného sv. prijímania obyčajne trvá od prvej nedele pôstnej po prvú nedeľu po Turíciach.)

Po tri dni pred sviatkom Nanebovstúpenia Pána, v takzvané Krížové dni, veriaci idú k niektorému verejnému krížu, alebo do iného a iné

ho kostola, aby prosili o požehnanie Božie, najmä na svoju úrodu.

Turíčne obdobie:

Turíce, sviatok Ducha sv., je na desiaty deň po sviatku Nanebovstúpenia Pána, lebo Kristus Pán na desiaty deň po svojom Nanebovstúpení soslal Ducha sv.

K turíčnému obdobiu počítame nedele od Turíc po Advent. (Ich počet je 24—27.)

Do turíčného obdobia spadajú tieto sviatky:

a) Sviatok Božieho Tela, ači sviatok najsvätejšej Sviatosti Oltárnej, s procesiou so Sviatosťou. b) Sviatok Božského Srdca (v druhý piatok po sviatku Božieho Tela), ktorý nie je povinným sviatkom. c) Petra a Pavla, sviatok dvoch najčinnnejších apoštolov (29. júna), d) Nanebovzatie Panny Márie (15. augusta), pamätný deň smrti a Nanebovzatia Preblahoslanej Panny Márie, e) sviatok našich sv. vierozvestovateľov Cyrila a Metoda (5. júna — pozn. prekl.), f) Narodenie Panny Márie (8. sept.), g) sviatok Krista-Kráľa (posledná októbrová nedeľa), h) Všetkých svätých (1. novembra). Po sviatku Všetkých svätých nasleduje deň Dušičiek (2. novembra). Vo sviatok Všetkých svätých oslavujeme členov víťaznej Cirkvi sv. a vo sviatok Dušičiek rozpomätujeme sa na v očistci trpiacich členov Cirkvi sv., aby sme im pomáhali. V deň Dušičiek kňaz môže slúžiť tri omše sv.

49. Ako menujeme prípravný deň veľkých sviatkov?

Vigíliou.

Vigília je latinské slovo a znamená toľko, čo bdenie. Dávnejšie totižto veriaci vo sviatky predchádzajúcu noc bdeli a modlili sa. Takáto vigília je pred Vianocami, Veľkou nocou, Turícami, pred sviatkom Nanebovzatia Panny Márie a pred sviatkom Všetkých svätých. V štyri prv menované vigílie nesmieme požívať mäso (od 21.—60. roku) a zakázané je viac ráz sa najesť cez deň do sýstosti. V sobotu na poludnie však prestáva už každý zákaz jedla.

7. CIRKEVNÉ POBOŽNOSTI

50. Či Cirkev sv. okrem omše sv. má aj iné spoločné pobožnosti?

Áno. Napr. popoludňajšie bohoslužby, cirkevné sprievody atď.

Odpoludňajšie. bohoslužby môžu byť Litánie alebo Nešpory.

Litánie, ači prosby, sú zamieňavé odriekanie rozličných prosieb. Na verejných bohoslužbách len tieto Litánie možno konať: Litánie o najsv. Mene Ježišovom, o najsv. Srdci Ježišovom, Litánie loretske, ači Litánie o Panne Márii, o sv. Jozefovi a o Všetkých svätých.

Nešpory sú na odpoľudnia predpísané kňazské hodinky, ači časti predpísanej kňazskej modlitbovej knižky (breviára).

Processia je sprievod, ktorý má náboženský

ráz a konaný je v uzavretých radoch mimo kostola. Slúži k tomu, aby sme pred svetom manifestovali pri Bohu a aby sme vyznali spoločnú svoju vieru. Sám Pán Ježiš v sprievode išiel v 12. roku veku svojho do Jeruzalema na veľkonočné sviatky. Sprievod je spolu aj apoštolavným, lebo ním aj iných povzbudíme a privedieme k nasledovaniu Krista. Zástup vždy pôsobí mohutne. My sami však nezúčastníme sa na sprievode len zo zvedavosti, alebo zo zábavy, ale na slávu Božiu, na spasenie svojej duše a so svätým úmyslom vyznania viery.

Iné obvyklé spoločné bohoslužby: návšteva (adorácia) Sviatosti Oltárnej, spoločná Ružencová pobožnosť, Krížová cesta, Májová pobožnosť, púte (odpusty).

Návšteva (adorácia) je celodenné spoločné klaňanie sa najsvätejšej Sviatosti Oltárnej, vyloženej slávnostne na oltári.

Svätý ruženec je zamieňavé modlenie sa modlitieb Otče náš a Zdravas tak, že pritom rozjímame o inom a inom tajomstve spasenia. (Bližší spôsob odbavovania sv. ruženca nájdeš v každej modlitbovej knižke a ochotne ti to vysvetlí každý kňaz, keď ho o to požiadaš.)

Krížovou cestou menujeme 14 drevených krížov, upomínajúcich nás na jednotlivé výjavy utrpenia Krista Pána. (Pod krížom súsošie alebo obraz znázorňuje patričný výjav.) Pobožnosť Krížovej cesty pozostáva v tom, že prejdúc pred 14 krížmi (zastavenia, štácie), pred každým rozjímame o patričnom výjave Kristovho utrpenia. — Cirkev sv. pobožnosť Krížovej cesty obdarila mnohými odpustkami.

Pod púťou (odpustom) rozumieme návštevu niektorých milostivých miest, spojenú s náboženským sprievodom. Milostivým miestom menujeme také miesta, ktoré sú posvätené vzťahmi ku Kristu Pánu, alebo k niektorému svätému (napr. Svätá zem, hrob sv. Petra), alebo také miesta, na ktorých podľa skúseností alebo svedectva Cirkvi sv. Boh mimoriadne (nápadne) vyslyší prosby veriacich. (Lourdes-Lurdy, Maria-Cell — u nás hlavne Šaštín, Staré Hory, Mariatál atď. — Pozn. prekl.)

Do takzvaných úradných pobožností nepatria síce, ale pre ich dôležitosť treba ešte spomenúť sv. misie a duševné cvičenia.

Sv. misiami menujeme tie sústavné kázne, ktoré kňazi (obyčajne cudzí) vydržiavajú po niekoľko dní v niektorej obci alebo meste. Cieľom sv. misií je duševné preporodenie ľudí.

Pod duševnými cvičeniami rozumieme utiahnutie sa po niekoľko dní (napr. na 3 dni) cieľom duševného obrodovania. Duševné cvičenie môže konať súkromná osoba, ale aj niekoľkí spoločne. Duševné cvičenia vedie a riadi obyčajne na to povolaný duchovný otec. (U nás v Ružomberku a v Nitre sú exercičné domy, kde za nepatrný poplatok každý môže vykonať duševné cvičenie. Ale aj iné kláštory a cirkevné ústavy ochotne prijímajú veriacich na duševné cvičenia. — Pozn. prekl.)

Tak sv. misie ako aj duševné cvičenia majú mohutný vplyv na vzpruženie duševného života a na posvätenie duše.

DODATOK.

Ako sa máme chovať v kostole?

»Sväté je miesto, na ktorom stojíš.«

1. Na bohoslužby príď presne! Neskoré prichádzanie je neúctivosťou a nepozornosťou oproti Bohu a tvojim spolubližným. Kto neskoro chodí na bohoslužby, ten okráda Boha o zasvätený mu čas, okradne, ači olúpi sám seba o mnohé milosti a poškodí aj svojich spolubližných, ktorých vyruší v pobožnosti.

2. Keď prichádzaš do kostola, alebo odchádzaš z neho, dvermi nebúchaj, nenechávaj ich otvorené, ale otvor a zavri ich potichu.

3. Nezastaň si v blízkosti dverí, lebo zaviniš tým stisk.

4. Miesta na sedenie pre mužských sú na pravej strane, hľadiac od hlavného vchodu, kým lavice pre ženy sú po ľavej strane.

5. Nezdvorilosťou a nevychovanosťou je, keď mladí zaujmú miesta na sedenie pred staršími, najmä keď týchto nechajú stáť. Mladší nech bez vyzvania a bez otáľania prepustia svoje miesta od nich starším alebo chorým osobám.

6. Nezaufami okraj lavice, aby sa za tebou idúci nemuseli na svoje miesta predierať cez teba.

7. Po kostole kráčaj vždy ticho, na prstoch. Veľkou neúctivosťou a nepozornosťou je, pod omšou sv. alebo pod kázňou chodiť von a dnu a obuvou klopať po kostole.

8. Podobne veľkou neslušnosťou je, keď niekto pod kázňou bez vážnej príčiny nápadne opustí kostol, lebo tým vyruší sluhu Božieho ako aj veriacich a okrem toho jeho odchod možno považovať za demonštráciu (vyzývavosť).

9. V kostole nikdy sa nechovaj nápadne, alebo tak, aby si pozornosť iných obrátil na seba.

10. V kostole, vyjmúc spoločnej modlitby, nemodli sa hlasne, ani polohlasne, ba ani šepkavo, lebo to tvojho suseda vyrušuje, ba azda aj zlostí.

11. Pod kázňou, nakoľko možno, potlač v sebe kašľanie a kýchanie.

12. Veľkou neslušnosťou, neúctivosťou a hriechom proti verejnému zdravotníctvu je plúť v kostole. Ak to nemôžeš zamedziť, upotreb vrečkovku!

13. V kostole pri kľakaní nevystieraj si pod šaty vrečkovku, neoprašuj si nohavice, lebo takto vzniklý prach škodí na zdraví tak tebe ako aj iným.

14. Katolícka žena neznesväť dom Boží nehanblivými, krátkymi, vystrihnutými alebo priesvitnými šatami.

15. Kvety, peniaze, vence a pod. nikdy neklad na oltár, ale odovzdaj ich v zákristii kňazovi alebo kostolníkovi.

16. Pri krste, birmovke alebo svadbe neshovár sa, netlač sa. Ťažkou a pohoršujúcou nevychovanosťou je, keď niekto pre zvedavosť stáva si na kostolné lavice, alebo násilím si kliesni cestu. Novomanželom neblahoželaj v kostole. Je na to aj inde miesto a príležitosť. V kostole sa radšej modli za nich.

17. Aj pri spovedi netlač sa, a kým sa iný spovedá, nechod blízko k spovednici.

18. K sv. prijímaniu pristupuj v riadnom, obyčajnom a na to ustanovenom čase! Volaj kňaza bez vážnej príčiny je ťažkou nešetrnosťou, keďže ten má aj iné povinnosti.

19. Pri sv. prijímaní nenechávaj prázdne miesto pri mrežkách, ale kľakni si k ostatným a po prijatí Krista Pána svoje miesto hneď uvoľni tomu, kto za tebou nasleduje.



OBSAH:

1. Obrady	3
2. Omša sv.	4
3. Sviatosti	22
4. Požehnania	53
5. Milostivé miesta	54
6. Sväté obdobia (Cirkevný rok)	65
7. Cirkevné pobožnosti	72
D o d a t o k: Ako sa máme chovať v kostole?	75

Modlitebné knižky, životopisy a príručky.

V. Tower-Ignác Obrokta:

Kristova pravda. Katolícka vierouka pre školu i súkromnú potrebu. Cirk. schválené. — Cena Ks 6.—.

V. Tower-Ignác Obrokta:

Kristova vôľa. Katolícka vierouka pre školy a súkromnú potrebu. Cirk. schválené. — Cena Ks 6.—.

Karol Janský-Ignác Obrokta:

Číselný katechizmus pre katolícke dievky. II. vydanie. Príručka k zopakovaní hlavných pravd nášho svätého náboženstva ako aj udalostí z cirkevných dejín a Písma sv. Cena Ks 1.50.

Nebeská ľalia. Modlitebná knižka pre ctiteľov nepoškvrneného Počatia Preblahoslavenej P. Márie s pobožnosťami na všetky sviatky Matky Božej na máj, október a príležitostne. V peknej poloplátenej väzbe so zlatotlačou len Ks 18.—, v pergamoide Ks 28.—, v koži Ks 60.—. Kniha má vyše 800 strán.

Nábožný pútnik. Sbierka pútnických piesní a modlitieb na česť Preblahoslavenej P. Márie, patrónky Slovenska. Knižka obsahuje 224 strán, je vkusne viazaná a stojí len Ks 12.—.

Domonkoš-Janský:

Svätá Terezka z Lissieux. Púťavý životopis bieleho kvietka Kristovho. (II. zlepšené vydanie.)

S 9 obrázkami zo života svätice. Ks 12.—,
v poloplátne Ks 26.—.

Časté sv. prijímanie a dokonalá ľútosť. Cena so-
šitu len 50 halierov, 100 kusov Ks 35.—.

Sv. Ján de la Salle, veľký priateľ mládeže. —
Krásny, pútavý životopis zakladateľa rehole
Školských bratov. S peknými ilustráciami. Vy-
še 200 strán textu. Ks 15.— broš., Ks 29.— vľaz.

Dr. Karol Kašpar, arcibiskup pražský:

Ježiškov miláčik sa spovedá a prijíma. Dušev-
né zrkadielko pre sedem- a osemročné dietky
(s dodatkom pre dietky staršie). Poslovenčil
Ignác Obrokta. Cena Ks 2.—.

Dr. Karol Kašpar, arcibiskup pražský:

Nechajte malčkových k Ježiškovi a nebráňte im!
Milá knižočka pre kňazov, matky a dietky. —
Poslovenčil Ignác Obrokta. Cena Ks 2.50.

Dr. J. N. Janda:

Pohoršenie. (Deväť cudzích hriechov.) 32 tlače-
ných strán. Cena Ks 2.—.



D o s t a ť

**V NAKLADATEĽSTVE URBÁNEK A SPOL.
V TRNAVE.**